

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Ústav českého jazyka a teorie komunikace

Diplomová práce

Minyoung Park

Neúmyslné přepínání kódu mezi druhým a třetím jazykem

Unconscious code-switching between second and third language

Praha, 2019

Vedoucí práce:
Mgr. Tamah Sherman, Ph.D.

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucí své diplomové práce paní prof. Mrg. Tamah Sherman, Ph.D. za její pomoc a odborné rady, které mi poskytla při jejím zpracování.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 18 červenec 2019

Minyoung Park

Abstrakt:

Diplomová práce se zabývá neúmyslným přepínáním kódu mezi druhým a třetím jazykem. Práce si klade za cíl věnovat se principům neúmyslného přepínání kódu a popsat a kategorizovat skutečné výskyty neúmyslného přepínání kódu mezi druhým a třetím jazykem. Po uvedení do problematiky práce v druhé kapitole shrnuje způsob osvojování druhého a třetího jazyka z hlediska bilingvismu a multilingvismu. Ve třetí kapitole se věnuje definici přepínání kódu a přehlednutí teoretických základů toho jevu. V čtvrté kapitole je zaměřen na analýzu příčin přepínání kódu na základě usage-based a psycholingvistického přístupu. V páté kapitole se zabývá kategorizací přepínání kódu z hlediska syntaktického a pragmatického. V šesté kapitole se věnuje analýze přepínání kódu z nahrávaných rozhovorů a výkladu možných faktorů působících neúmyslné přepínání kódu.

Klíčová slova:

Neúmyslné přepínání kódu, bilingvismus, multilingvismus, usage-based přístup, psycholingvistický přístup, funkční slova, osvojování, druhý jazyk, třetí jazyk, WIPP

Abstract:

The present diploma thesis focuses on the unconscious code-switching between second and third language. The main objective of this thesis is to deal with principles of unconscious code-switching, describe and categorize actual appearances of unconscious code-switching between second and third language. After introducing issues, the second chapter sums up the way of second and third language acquisition in terms of bilingualism and multilingualism. The third chapter presents a definition and theoretic bases of code-switching. The fourth chapter concerns the analysis of the reason for code-switching in terms of usage-based and psycholinguistic approaches. The fifth chapter presents a categorization of code-switching from syntactic and pragmatic perspectives. The sixth chapter concerns the analysis of cases of code-switching from recorded interviews and the explanation of possible factors causing unconscious code-switching.

Key words:

Unconscious code-switching, bilingualism, multilingualism, usage-based approach, psycholinguistic approach, function words, acquisition, second language, third language, WIPP

Obsah

1. Úvod.....	8
2. Multilingvismus	10
2.1. Bilingvismus	10
2.1.1. Osvojování druhého jazyka z hlediska UG přístupu	11
2.1.2. Osvojování druhého jazyka z hlediska kognitivního přístupu.....	13
2.2. Multilingvismus.....	14
2.2.1. Osvojování třetího jazyka z hlediska generativního přístupu.....	15
2.2.2. Osvojování třetího jazyka z hlediska kognitivního přístupu.....	16
3. Přepínání kódu jako specifický jazykový jev z různých přístupů	19
3.1. Definice přepínání kódu.....	19
3.2. Historické pozadí výzkumu přepínání kódu	19
3.3. Neúmyslné přepínání kódu z hlediska bilingvismu	21
3.4. Přepínání kódu z hlediska multilingvismu	22
3.5. Neúmyslné přepínání kódu z hlediska multilingvismu	22
4. Analýza příčiny přepínání kódu.....	24
4.1. Usage-based přístup	25
4.2. Psycholingvistický přístup	26
5. Kategorizace přepínání kódu	28
5.1. Typy přepínání kódu z hlediska syntaktického	28
5.1.1. Inter-větné přepínání kódu.....	28
5.1.2. Intra-větné přepínání kódu	29
5.2. Typy kategorizace přepínání kódu z pragmatického hlediska.....	31
5.2.1. Typ úpravy	31
5.2.2. Typ Meta	32
5.2.3. Typ vložení	32
5.2.4. Typ WIPP (typ bez identifikace pragmatického záměru)	33
6. Analýza rozhovorů	35
6.1. Výzkumné otázky	35

6.2. Metody sběru dat	35
6.2.1. Výzkumná metodologie	36
6.2.2. Soubor participantů	36
6.2.3. Způsob nahrávání rozhovorů, druhé setkání a jejich délky	38
6.3. Kategorizace přepínání kódu	40
6.4. Způsob transkripce	41
6.5. Analýza a interpretace neúmyslného přepínání kódu v nahrávaných rozhovorech	42
6.5.1. Výsledky	42
6.5.2. Analýza přepínání kódu z rozhovorů	44
6.5.3. Analýza přepínání kódu ze setkání pro kontrolu	56
6.6. Možné faktory působící neúmyslné přepínání kódu mezi druhým a třetím jazykem	57
7. Závěr	60
8. Seznam použité literatury	62
9. Přílohy	66

1. Úvod

V současné době se mnoho lidí setkává s mnohojazyčnými komunikačními situacemi. Ve škole, v práci, v komunikaci s cizinci používáme nejen první jazyk, však také druhý či třetí jazyky. Nicméně, často kvůli nedostatečné kompetenci druhého či třetího jazyka mluvčí v komunikační situaci užívá *code-switching* (tj. přepínání kódu) jako komunikační strategii, a to se většinou užívá úmyslně. Úmyslnost je zde definována jako záměr doplnění lexikální mezery či získání sociální přijetí. Často, se však také nachází u multilingvních mluvčích *code-switching* bez záměru v mnohojazyčných komunikačních situacích a je to proto, že druhý jazyk ovlivňuje tvoření řeči třetího jazyka bez uvědomí mluvčího (Williams a Hammarberg, 2009, str. 36).

Vztah mezi prvním a druhým jazykem a jejich specifické jazykové jevy jsou relativně dobře zdokumentovány v literatuře *bilingvismu*, však dosud literatury, které se zabývají tématem vztahu mezi prvním, druhým a třetím jazykem a vztahem jejich jazykových jevů jsou relativně málo. Navíc, ty literatury se věnují jen úmyslnému přepínání kódu v produkci řeči druhého jazyka nebo neúmyslnému přepínání kódu v souvislosti s počáteční fází osvojování jazyků a definují ho v širokém smyslu jako užití několika jazyků či střídání jazykových variet v samé větě či jedné konverzaci.

Cílem této práce je zabývat se principy neúmyslného přepínání kódu mezi druhým a třetím jazykem a popsat skutečné výskyty na základě nahrávek respondentů. Výzkumné otázky jsou založeny pro tuto práci a jsou uvedeny níže.

- 1) Existuje vůbec ve skutečnosti neúmyslné přepínání kódu?
- 2) Má první jazyk vliv na neúmyslné přepínání kódu v produkci řeči druhého či třetího jazyka?
- 3) Může aktivovaný třetí jazyk způsobit neúmyslné přepínání kódu v produkci řeči druhého jazyka?

- 4) Jsou pouze funkční slova zdroji neúmyslného přepínání kódu?
- 5) Který typ přepínání kódu se nachází nejvíce z hlediska syntaktického?
- 6) Jaké jsou slovní druhy slov neúmyslného přepínání kódu?
- 7) Je podobnost jazyků z hlediska typologického také jedním z faktorů působících neúmyslné přepínání kódu?¹

Předpokládám, že se objevuje přepínání kódu nejen v počáteční fázi osvojování třetího jazyka, však také u mluvčích s vysokou úrovní jazykové kompetence třetího jazyka. Také se domnívám, že třetí jazyk může způsobit neúmyslné přepínání kódu v produkci řeči druhého jazyka. Pozornost bude věnována kategorizaci přepínání kódu a jejich realizaci u dospělých mluvčích, kteří se učí další dva jazyky po osvojení prvního jazyka. Práce se také bude zabývat faktory působící na neúmyslné přepínání kódu, zejména z hlediska psycholingvistického přístupu a usage-based přístupu.

Tato diplomová práce je členěna do 5 kapitol. První část se zaměřuje na termín tzv. *bilingvismus* a *multilingvismus*. Zde se věnuje způsobu osvojování druhého jazyka a třetího jazyka. Teoretické základy těchto dvou termínů a proces osvojování jazyka velice blízce souvisí s přepínáním kódu a jsou klíčové pro pochopení našeho výzkumu, a proto je nutné zabývat se také tímto tématem. V druhé části se stručně zabýváme definicí přepínání kódu a prohlédnutím teoretických základů toho jazykového jevu. Vymezujeme tento termín pro výzkum v této práci a pochopíme ho v rámci různých teoretických přístupů. Třetí část se zabývá analýzou příčiny přepínání kódu a je to provedeno na základě dvou přístupů. První přístup je *usage-based* přístup a druhý je psycholingvistický přístup. Čtvrtá část je zaměřena na kategorizaci přepínání kódu. Tato kategorizace přepínání kódu je základním měřítkem pro analýzu nahrávek. Kategorizace přepínání kódu je vypracována ze dvou principů. První je kategorizace na základě syntaktického hlediska. Druhá je kategorizace v rámci pragmatického hlediska. Pátá část je již zaměřena na analýzu nahrávaných rozhovorů. V této části jde o metodologii a skutečnou analýzu jednotlivých příkladů o neúmyslném přepínání kódu.

¹ Rothman (2010) prosadil ve svém modelu, že podobnost jazyků z hlediska typologického je jeden

2. Multilingvismus

V této kapitole se věnujeme tématu *multilingvismus*. Je to pro pochopení přepínání kódu klíčovým pojmem a na základě tohoto principu se potom budeme věnovat analýze přepínání kódu. Z toho důvodu je to nutné stručně popsat základní informace o *bilingvismu* a *multilingvismu*.

2.1. Bilingvismus

Bilingvismus je teoretický a praktický přístup k analýze aspektů užití a osvojování jazyka u mluvčích, kteří si osvojují dva jazyky a užívají je v různých mnohojazyčných situacích. Podle badatelů má různé definice a vyvolává otázku, do jaké míry je mluvčí považován za bilingvní. Jako první se začal zabývat tímto tématem začátkem 30. let 20. století teoretik Bloomfield (1933, str. 56). Bilingvismus definoval takto: *Bilingvismus je ovládnutí dvou jazyků a kompetence každých jazyků musí být úplně plynulá jako to, jak mluví rodilý mluvčí*. Dále Braun (1937, str. 115) ho také definoval takto: *Bilingvismus je aktivní, perfektní ovládnutí jazyků*. Takové pevné omezení převládalo v tehdejší době, však postupem času se ta definice změnila. Důvodem byla globalizace a extenze ekonomických a kulturních kooperací. Bilingvních mluvčích, kteří si osvojují dva jazyky v kritickém období (podle Chomského teorie *Univerzální Gramatika*) bylo docela málo a mnoho mluvčích si osvojovalo druhý jazyk ve školním věku a dospělosti pro různé účely, aby měli výhodu v globálním světě. Od 90. let 20. století z toho důvodu začali lingvisté definovat bilingvismus ve širším smyslu. Edwards (1994, str. 84) ho definoval takto: *bilingvismus je proces stanovení dostatečné jazykové znalosti a způsob ovládnutí gramatické struktury druhého jazyka*. Již od té doby bilingvismus není považován za perfektní ovládnutí dvou jazyků, však dostatečné ovládnutí dalšího jazyka.

Jak již bylo řečeno, bilingvismus je teorie o osvojování a užití dvou jazyků. Proces osvojování druhého jazyka se liší od osvojování prvního jazyka tím, že systém prvního jazyka je již vložen a zakotven v mysli žáka, a to ovlivňuje proces osvojování druhého jazyka. Ten vliv je nazýván kros-lingvistickým vlivem. Zájem o bilingvismus

začal teorií *Mezijazyka* (Selinker, 1972, str. 211–215). Podle Selinkera je to jazykový systém, který stojí mezi systémem zdrojového (prvního) a cílového (druhého) jazyka. Jiným slovem, *Mezijazyk* úplně nepatří k systému zdrojového ani cílového jazyka, však sděluje určitá pravidla z obou dvou systémů. Tento termín badatelům umožnil vysvětlit, proč se vyskytují některé jazykové problémy či chyby, které se často opakují v osvojování a užívání druhého jazyka. Na počátku procesu osvojování druhého jazyka je *Mezijazyk* nejvíce ovlivněn systémem prvního jazyka, však postupem procesu osvojování se *Mezijazyk* více podobá systému druhého jazyka a potom zaniká a žák dostane dostatečnou kompetenci druhého jazyka.

Nicméně, jeho výklad o existenci *Mezijazyka* nevysvětlil detailně (tzn. jak probíhá proces osvojování druhého jazyka a do jaké míry systém prvního jazyka ovlivňuje systém druhého jazyka). Taková nedostatečná odpověď na otázku, jak si osvojuje žák druhý jazyk vyvolala další různé teoretické přístupy ke zkoumání toho procesu. Hlavní přístupy byly tzv. UG přístup, kognitivní přístup. V dalších podkapitolách se podrobně věnujeme výkladům osvojování druhého jazyka z hlediska těch dvou přístupů.

2.1.1. Osvojování druhého jazyka z hlediska UG přístupu

Jak již bylo zmíněno, teorie *Mezijazyka* či další hypotézy (např. hypotéza kreativní konstrukce, Dulay a Burt, 1974 či teorie monitoru, Krashen, 1985) vyvolaly různé problematiky týkající se procesu osvojování druhého jazyka, však nemohly detailně popsat tento proces a vysvětlit důvod, proč tento proces probíhá takto. Jeden z přístupů, pomocí kterých se snažily přijít na odpovědi na tyto otázky, byl UG přístup. Tento přístup je na základě principu *Univerzální gramatiky* (dále jen UG) od Chomského a umožňuje stanovit hypotézy, které jsou testovatelné při zkoumání a detailně vysvětlit proces osvojování druhého jazyka. Jeho cílem je najít teoretický výklad, jak si osvojuje žák gramatickou kompetenci druhého jazyka a jaké moduly jsou užívány při procesu osvojování. UG přístup k osvojování druhého jazyka přijímá základní principy UG při osvojování prvního jazyka. UG je pojem užívaný v návaznosti na racionalistické pojetí gramatiky především v chomskyánské transformační generativní gramatice v období principů a parametrů. To vše vychází ze zkoumání

jazykové kompetence, abstraktního jazykového systému, o jehož jádru, totiž UG předpokládá, že je univerzální a vrozené a jehož konkrétním projevem je individuální performance mluvčích. Tento pojem se skládá z definovatelných jazykových principů, které mají binárně stanovené parametry. Jednotlivé jazykové projevy jsou výsledkem specifikace hodnot jednotlivých parametrů, kterou si mluvčí osvojuje poslechem rodného jazyka². Tento základní koncept UG přístupu je tak zásadní pro pochopení osvojování druhého jazyka. Jako v osvojování prvního jazyka tento přístup předpokládá, že osvojování druhého jazyka probíhá stanovením principů na základě UG, a to potom specifikuje parametry. Tím pádem si žák osvojuje druhý jazyk. Nicméně, názory, do jaké míry UG ovlivňuje proces osvojování druhého jazyka jsou různé. Hlavní hypotézy, které převládají v oblasti bilingvismu jsou tři.

- 1) No Access Hypothesis (Hypotéza bez přístupu)
- 2) Partial Access Hypothesis (Hypotéza částečného přístupu)
- 3) Full Access Hypothesis (Hypotéza plného přístupu)

Pokud jde o hypotézu bez přístupu, hlavním představitelem tohoto směru je Bley-Vroman (1987, str. 41–68). Ve svém článku prosadil, že UG nemá žádný vliv na osvojování druhého jazyka a odůvodnil svůj názor různými důkazy. Prvním důkazem je neúplnost osvojování druhého jazyka. Pokud si žáci osvojují druhý jazyk stejným procesem jako si osvojovali první jazyk, kompetence druhého jazyka musí být na stejné úrovni jako první jazyk, však jazyková kompetence druhého jazyka je většinou horší než kompetence prvního jazyka. Druhým důkazem je existence fosilizace. Fosilizace je fáze vývoje, ve které si žák vytvoří bazální systém cílového (druhého) jazyka sestávajícího ze strukturních prvků, jež nejsou typické ani pro zdrojový (první) ani pro cílový (druhý) jazyk. Tato fáze se nikdy nevyskytuje v osvojování prvního jazyka. Žák často v osvojování dělá jazykové, respektive gramatické chyby, však tyto chyby jsou prozatímní a nejsou fosilizovány. Třetí důkaz je kro-lingvistický vliv prvního jazyka. Jak již bylo řečeno, v osvojování prvního jazyka žák stanovuje principy na základě UG a specifikuje je parametry. Před tímto procesem žák nemá žádný stanovený jazykový

² <https://www.czechency.org/slovník/UNIVERZÁLNÍ%20GRAMATIKA>

system a neovlivňuje se dalším jazykovým inputem. Nicméně, v osvojování druhého jazyka již žák má dříve stanovený jazykový systém prvního jazyka a tím pádem celý proces osvojování druhého jazyka je kros-lingvisticky ovlivněn (např. přepínáním kódu). Z těch důvodů prosadil Bley-Vroman názor, že proces osvojování prvního a druhého jazyka jsou úplně odlišné a UG nehraje žádnou roli v osvojování druhého jazyka.

Další hypotéza je částečný přístup UG. Hlavním představitelem tohoto směru je Schachter (1989, str. 74–75). Ve svém článku prosadil, že v osvojování druhého jazyka žák dokáže stanovit principy a specifikovat je parametry, však tento proces je odlišný od osvojování prvního jazyka tím, že si žák osvojuje druhý jazyk v prvním jazyce a již má určitou jazykovou znalost, která se uplatňuje v mnoha jazycích. Například, syntaktická závislost je v různých jazycích podstatná. Přídavné jméno je závislé na podstatném jménu a příslovce je závislé na slovese či přídavném jménu. Takové gramatické znalosti z prvního jazyka hrají klíčovou roli v osvojování druhého jazyka a tím pádem, role UG je snížena. Důkazem této hypotézy je také neúplnost osvojování druhého jazyka.

Poslední je hypotéza plného přístupu. White (1989, str. 29-30) je představitelem toho směru. Ve své knize napsala, že osvojování druhého jazyka probíhá stejně jako osvojování prvního jazyka na základě UG. Žák stanovuje principy a specifikuje je parametry poslechem a učením druhého jazyka. Jazyková kompetence je složitá a komplexní znalost, a proto se ji žák nelze jen naučit, však si ji musí osvojit jako jeho první jazyk. Nicméně, tato hypotéza vůbec nenabízí žádnou odpověď na otázku problematiky neúplnosti osvojování druhého jazyka.

2.1.2. Osvojování druhého jazyka z hlediska kognitivního přístupu

Přístup UG ke zkoumání osvojování druhého jazyka nám umožňuje si představit, v čem je rozdíl mezi osvojováním prvního a druhého jazyka a co je základem pro osvojování, však jeho termíny (např. jazyková kompetence) jsou často abstraktní a detailně nepopsatelné, jak probíhá osvojování druhého jazyka a jak se užívá osvojený jazyk (druhý jazyk) ve skutečnosti. Z tohoto důvodu se další přístup objevil. Kognitivní přístup je založen na základě hypotézy, že jazyková schopnost (jazyková kompetence

v UG přístupu) není odlišena od dalších kognitivních funkcí (např. pozornost, paměť, zrakově-prostorové schopnosti apod.). Tento přístup se věnuje kognitivnímu procesu v osvojování druhého jazyka. Podle McLaughlina (1990, str. 116-118), osvojování druhého jazyka je procesem automaticnosti a restrukturování. Tato hypotéza vychází z teorie zpracovávání informací, která vysvětluje, jak člověk organizuje a systematizuje informace. Existují dvě stadia zpracovávání informací. Prvním stadiem jsou kontrolované procesy a druhým stadiem jsou automatické procesy. Stadium kontrolovaných procesů vyžaduje vědomou kontrolu při zpracovávání informací a stadium automatických procesů vyžaduje výrazně menší vědomou kontrolu a pozornost. Je to proto, že je žák zvyklý na již zpracované informace. Všechny kognitivní schopnosti jsou získány tímto pořadím stadií. Osvojování druhého jazyka také probíhá tímto způsobem. Když se žák učí a užívá nový jazyk, který je odlišen od systému prvního jazyka, vyžaduje vědomou kontrolu. Postupem času se jeho jazyková dovednost rozvíje a již není potřeba vyžadovat vědomou kontrolu při tvoření řeči v druhém jazyce. Je to proces automaticnosti v osvojování jazyka. Proces restrukturování je snaha o reorganizaci dosavadního jazykového systému. Když si žák osvojuje nějakou novou informaci, a uvědomí si, že nedokáže uplatnit dosavadní systém, tento systém se bude měnit a opravovat. Tento proces nám vysvětluje, jak žák opravuje svoje jazykové chyby ve skutečnosti. Pokud si žák při tvoření řeči uvědomí skutečnost, že dělal nějaké chyby, které jsou automatizované, potom se snaží, aby opravil tyto chyby. Tyto opravené chyby budou také automatizovány a postupem času se celý systém také opraví. Nicméně, tento proces vyžaduje čas a pozornost žáka a neprobíhá kumulativně. Jiným slovem, proces restrukturování není lineární, a proto nemůžeme konkrétně předpokládat, za jakých podmínek probíhá tento proces, však je to jisté, že nám nabízí možný výklad o rozvoji jazykové kompetence druhého jazyka.

2.2. Multilingvismus

Dosud jsme se stručně zabývali bilingvismem a způsobem, jak si osvojuje žák druhý jazyk. Často je multilingvismus považován za pokračování bilingvismu, však jsou určité rozdílnosti v rámci teoretického základu a cíle. Klíčový rozdíl mezi

bilingvismem a multilingvismem z hlediska teoretického základu je v počtu jazykových domén. Bilingvismus se věnuje procesu osvojování dvou jazyků a kros-lingvistickému vlivu mezi prvním a druhým jazykem, však multilingvismus zkoumá proces osvojování více než tří jazyků a jejich jazykových domén a klade větší důraz na kros-lingvistické vlivy z prvního a druhého jazyka. Předpokládá, že mluvčí, který ovládá více jazyků má lepší kognitivní schopnosti, když ho srovnáváme s monolingvním či bilingvním mluvčím (např. metalingvistické znalosti, lingvistická schopnost na tvoření řeči, komunikační strategie apod.) a více jazykových domén ovlivňuje jiný proces osvojování a způsob užívání jazyků. Z toho vycházejí různé teoretické přístupy ke zkoumání a stručně se zabýváme těmi přístupy v následujících oddílech.

2.2.1. Osvojování třetího jazyka z hlediska generativního přístupu

Zkoumání procesu osvojování třetího jazyka z hlediska UG přístupu je relativně řídký, protože role UG v osvojování dalších jazyků je kontroverzní. Jak již bylo uvedeno v oddílu 2.1.1., o roli UG v osvojování druhého jazyka jsou hlavní tři hypotézy, a ty nejsou dosud sjednoceny. Navíc, někteří generativisté prosazují, že již musí přijmout fakt, že UG není aplikovatelná pro zkoumání osvojování třetího jazyka, a proto musí změnit svou perspektivu. Místo hledání role UG v osvojování třetího jazyka, musí zkoumat omezení role UG v osvojování. Nicméně, jsou viditelné další snahy o formulování modelu a zkoumání transferů (pozitivní a negativní) v osvojování třetího jazyka. Jeden z těch modelů, které popisují osvojování třetího jazyka je tzv. *Cumulative Enhancement Model* (Model Kumulativního Vylepšení). Hlavním představitelem toho modelu je Flynn (2010, str. 4-6). Tento model byl užíván pro výklad osvojování druhého jazyka, ale autor rozšířil jeho platnost do osvojování třetího jazyka z hlediska syntaktického. Hlavním principem toho modelu je, že gramatická znalost z prvního a druhého jazyka je kumulována a pouze ta znalost z druhého jazyka ovlivňuje proces osvojování třetího jazyka a vylepšuje výsledek osvojování. Tento vliv je jen pozitivní transfer a negativní transfer se nevyskytuje. Ve svém článku zkoumala autorka, jakou roli hraje gramatická znalost z prvního a druhého jazyka v osvojování třetího jazyka. Participantů byli Kazaši, jejichž prvním jazykem je kazaština a druhým je ruština. Tyto

dva jazyky jsou úplně odlišné z hlediska syntaktického, a proto mohlo být lépe zpozorovatelné, který jazyk ovlivňuje osvojování třetího jazyka. Výsledek toho výzkumu potvrdil její hypotézu. Pouze druhý jazyk ovlivnil osvojování třetího jazyka.

2.2.2. Osvojování třetího jazyka z hlediska kognitivního přístupu

Tento přístup je založen na základě teorie zpracování informací z hlediska kognitivní lingvistiky. To předpokládá, že častým užíváním či opakováním jazyka nová lingvistická informace je vložena do paměti mluvčího a dále je automatizována. Tím pádem se jazyková kompetence mluvčího rozvíjí a stává se základním principem osvojování dalších jazyků. Rozdílem mezi osvojováním druhého a třetího jazyka je v tom, že v osvojování třetího jazyka hrají dvě jazykové domény (tj. doména prvního jazyka a doména druhého jazyka) důležitou roli³. Sanz (2000) ve svém článku zkoumala úspěšnost osvojování cizího jazyka u 77 monolingvních a 124 bilingvních žáků. První skupina byla španělsky mluvící a další skupina byla španělsky a katalánsky mluvící. Obě skupiny se učili angličtinu ve stejných podmínkách a výzkumník srovnal jejich úspěšnost osvojování angličtiny. Výzkumem zjistil, že bilingvismus je důležitým faktorem pro osvojování dalšího jazyka. Z výsledku vycházejí další otázky na dvě jazykové domény. Pokud jsou dvě jazykové domény, která doména více pomáhá procesu osvojování třetího jazyka a jak jsou ty jazykové domény hierarchizovány v mysli mluvčího.

Hammarberg (2009, str. 32-33) ve své knize odpověděl na tyto otázky. Ten autor kategorizoval jazyky na základě teorie od Greena. Podle něho jazyky jsou rozděleny na tři typy.

- 1) Selected language (vybraný jazyk)
- 2) Active language (aktivní jazyk)
- 3) Dormant language (skrytý jazyk)

³ Předpokládá se, že metalingvistická znalost ze dvou jazykových domén je větší než z jednoho jazyka a tím pádem úspěšnost osvojování dalšího jazyka je vyšší.

Vybraný jazyk je ten, který mluvčí úmyslně užívá v daném momentu. Tady není důležité, jestli ten jazyk, který je užíván v daném momentu je první, druhý či třetí jazyk mluvčího. Důležité je, že tento jazyk je vybrán v té určité komunikační situaci. Aktivní jazyk je ten, který zůstává nepřetržitě v mysli mluvčího. Jinak řečeno, je to dominantní jazyk, však ten nemusí být pouze první jazyk. Skrytý jazyk je ten, který je deaktivován. Tento jazyk se většinou nezapojuje do transferu či ovlivňování při osvojování dalšího jazyka. Tato kategorizace jazyků je podstatná snaha o formulování hierarchie jazyků v mysli mluvčího a vysvětluje, proč určitý jazyk (první či druhý) aktivuje kros-lingvistický transfer (např. lexikální transfer, způsob artikulace, syntaktická struktura) a jak je osvojování třetího jazyka ovlivněno ostatními jazyky.

Další hypotéza, která vykládá proces osvojování třetího jazyka je tzv. *Typological Primacy Model* (Model typologického prvenství) od Rothmana (2010, str. 112). Tento model vykládá, jak mysl mluvčího automaticky spojuje jazykovou strukturu třetího jazyka s typologicky nejpodobnější jazykovou strukturou. Jejich předpoklady jsou takové (předpoklady jsou přeloženy do češtiny a původní věty jsou v poznámkách níže):

- 1) Žáci třetího jazyka v počáteční fázi mohou vybrat nejvhodnější strukturu ze všech dříve naučených jazyků⁴
- 2) Transfer může být usnadňující či neusnadňující⁵

Tento model klade velký důraz na typologickou podobnost, která by mohla pomoci žákovi v osvojování třetího jazyka. Žák v osvojování jazyka bez uvědomění hledá nejsnadnější způsob, jak si osvojovat třetí jazyk. Tady nejsou jazykové domény hierarchizovány, však z jiného hlediska zkoumá proces osvojování a transfer v něm. Příklad výzkumu z toho hlediska je v jeho článku. Celkem zkoumal 60 participantů. 33 participantů bylo v kontrolní skupině (rodilí mluvčí španělštiny). 12 participantů bylo v první skupině (rodilí mluvčí italštiny a jejich druhým jazykem byla angličtina). 15 participantů bylo v druhé skupině (rodilí mluvčí angličtiny a jejich druhým jazykem

⁴ Initial-state L3 learners may select (what appears to be) the most appropriate structure from all previously learned languages

⁵ Transfer may be facilitative or non-facilitative

byla španělština). Participantů z první skupiny se učili španělštinu a účastníci z druhé skupiny se učili portugalštinu. Výsledky gramatického testu z obou skupin byly vyrovnané. Autor uvedl v závěru důvod. Španělština, portugalština a italština patří ke stejné jazykové rodině a syntaktické vlastnosti těchto jazyků jsou podobné. Faktor hierarchie jazyků a dominance jazyků nehrál žádnou, respektive relativně malou roli, však typologická blízkost jazyků hrál klíčovou roli v osvojování třetího jazyka.

Tyto dvě hypotézy o osvojování třetího jazyka z kognitivního přístupu jsou teoreticky odlišné, však jsou významné, že se snaží vysvětlit proces osvojování třetího jazyka v rámci mysli, jazyka a kognice mluvčího.

3. Přepínání kódu jako specifický jazykový jev z různých přístupů

V této kapitole se věnujeme podstatě přepínání kódu, jeho historickému pozadí. Dále stručně popíšeme jeho důvody, různé přístupy k němu.

3.1. Definice přepínání kódu

Definice přepínání kódu není jednotná. Výzkumníci ho omezují z různých přístupů a vymezují odlišně pro svůj výzkum. *Language mixing* (jazykové smíšení), *language switching* (přepínání jazyků), *code-switching* (přepínání kódu) jsou ty příklady. Z toho důvodu je nezbytné vymezit tento termín pro naši práci.

Obecná definice přepínání kódu: střídavé užívání matérie dvou nebo více jazykových kódů jediným mluvčím v rámci téže řečové události⁶.

Typy přepínání kódu: úmyslné přepínání kódu a neúmyslné přepínání kódu

Podrobné vymezení úmyslného a neúmyslného přepínání kódu pro výzkum této práce:

- 1) Úmyslné přepínání kódu: přepínání kódu jako komunikační strategie (např. doplnění nedostatku slovní zásoby, zdůraznění pragmatických funkcí)
- 2) Neúmyslné přepínání kódu: přepínání kódu bez žádné pragmatické funkce, funkce komunikační strategie a záměru.

3.2. Historické pozadí výzkumu přepínání kódu

⁶ Jazykový kód lze být chápán také jako jazykové variety (např. spisovný jazyk vs. nářečí či oficiální jazykový projev vs. neoficiální jazykový projev), však vymezujeme tento pojem jako jeden samostatný jazyk (např. čeština, angličtina, francouzština atd.)

Přepínání kódu je základním termínem této práce, a proto je důležité stručně popsat, jak se mění význam jazykového jevu a jak si vnímají a hodnotí tento jev různí badatelé. Ve 40.let. 20.stol. bylo přepínání kódu považováno za nestandardní a nevyhovující užití jazyka, který se projevuje u bilingvních mluvčích. Od 50. let 20. stol. se však změnilo přepínání kódu v předmět zkoumání lingvistického a začalo být považováno za specifický fenomén jazykových jevů. Různí badatelé začali mít zájem o to téma a zkoumali ho z různých přístupů. V 50. let. 20. stol., však byla pevná hranice mezi lingvistickým, psycholingvistickým a sociolingvistickým přístupem, a proto se komplexní zkoumání přepínání kódu uskutečnilo. Klasičtí lingvisté se zabývali strukturálními aspekty přepínání kódu a psycholingvisté se věnovali otázkám, jak lingvistický systém u bilingvních mluvčích je zakotven a organizován. Sociolingvisté se zabývali sociální motivací a její korelací s jazykem. Tyto odlišné přístupy umožnily pouze povrchovou analýzu tohoto jevu. Uriel Weinreich byl, však průkopník interdisciplinárního přístupu v tomto období. Ve svém díle *Languages in Contact* (jazyky v kontaktu) prosadil nutnost interdisciplinárního přístupu ke komplexnímu pochopení a analýze přepínání kódu (str. 336). Tento nový přístup zkoumání přepínání kódu se, však uskutečnil na konci 20. stol. V roce 1988 publikoval Van Coetsem knihu *Loan phonology and the two transfer types in language contact* (fonologie půjček a dva transferní typy v jazykovém kontaktu)⁷ a ve svém díle se snažil vysvětlit mechanismus a sílu, které jsou spojené s kros-lingvistickým vlivem a používal pojmy *jazyková dominance* a *diference v stupni aktivace dvou jazyků při procesu jazykové produkce*. Jazyková dominance označuje větší jazykovou znalost či vyšší sociální pozici mezi jazyky. Tento faktor působí jazykový transfer (positivní či negativní) při tvoření řeči dalšího jazyka. Jde-li o první a druhý jazyk, první jazyk je většinou ten dominantní a druhý jazyk je ten podřízený. Pokud jde o sociální pozici mezi jazyky, podle Coetsema jsou různé způsoby řeči v jednom jazyce, například spisovný jazyk a dialekty či neoficiální a oficiální promluva v komunitě. Každý mluvčí si všímá komunikačního kontextu před tvořením řeči a přepíná jazykový kód na základě toho kontextu. Další osoba, která se zabývala tímto tématem je Michael Clyne. Napsal jednu knihu s názvem

⁷ Viz. van Coetsem, F. (1988).

*Dynamics of language contact*⁸. Ve svém díle ukázal, jak by strukturální omezení na přepínání kódu mohlo kladněji vysvětlit termíny konceptu *triggering* (spouštění) a *facilitation* (usnadnění), které se týkají psychologického procesu lexikální selekce a lemmatu. V roce 2004 vytvořil De Bot model tvoření řeči u bilingvních mluvčích. Tento model klade velký důraz na situačně diskurzvní znalost a v tomto modelu De Bot zkusil vysvětlit, proč se objevuje jazykový jev přepínání kódu. Další snaha o zkoumání přepínání kódu z hlediska socio-pragmatického a psycholingvistického byla od Waltersa⁹. Publikoval knihu o přepínání kódu a bilingvistice v roce 2005 a prosadil, že jazyková produkce je na základě sociálního světa, identity mluvčího, záměru v komunikaci a pochopení komunikační situace, ve kterém mluvčí žije. Tyto faktory jsou důležité při tvoření řeči a selekci lexikálních jednotek.

3.3. Neúmyslné přepínání kódu z hlediska bilingvistice

V předchozí podkapitole jsou již uvedeny historické pozadí zkoumání přepínání kódu. Nicméně, ještě nejsou uvedené informace o neúmyslném přepínání kódu, které se týkají přímo tématu této práce. Zájem o neúmyslné přepínání kódu se objevoval později než zájem o úmyslné přepínání kódu. Poullisse a Bongaert (1994) zkoumali neúmyslné přepínání kódu a odlišili tento jev od úmyslného přepínání kódu na základě hezitačního fenoménu a intonace. Ve své práci analyzovali data ze tří skupin, ve které jsou holandské studenti, kteří se učí anglicky. Nahráli přibližně 30 hodin a korpus byl vytvořen na základě 140,000 slov. Našli v tom korpusu celkem 749 příkladů neúmyslného přepínání kódu. 316 příkladů z nich bylo vztaženo k funkčním slovům a 302 příkladů byly snahy o úpravu řeči (v metalingvistické komunikaci) a dalších 131 příkladů byla autosémantická slova. Tento výsledek podporuje názor o existenci neúmyslném přepínání kódu a předchozích badatelů zabývajících se tímto typem přepínání kódu. Giesbers (1989) a Pfaff (1979) byli ti badatelé. Ve svých dílech prosadili, že přepínání kódu při jazykové produkci druhého jazyka obsahuje funkční slova bez záměru a ten poměr výskytu funkčního slova je vyšší než výskyt autosémantických slov.

⁸ Viz. Clyne, M. (2003).

⁹ Viz. Walters, J. (2005).

3.4. Přepínání kódu z hlediska multilingvismu

Přepínání kódu jako specifický jazykový jev z hlediska multilingvismu je dosti značně odlišen od bilingvismu. Jak je uvedeno výše, přepínání kódu v bilingvismu je chápáno jako úmyslná snaha o lepší vyjádření svých myšlenek na základě sociopsychologické motivace, neplynulosti jazyka a metalingvistické poznámky. Zkoumání přepínání kódu z hlediska multilingvismu je také založeno na základě stejných principů jako z hlediska bilingvismu, však je to odlišeno tím, že multilingvismus klade větší důraz na to, který jazyk ze dvou osvojených jazyků působí přepínání kódu při produkci řeči třetího jazyka. Vildomec (1963) ve svém zkoumání přepínání kódu našel, že se funktoři (např. prepozice, konjunkce apod.) z druhého jazyka objevují v produkci řeči třetího jazyka. Tvrdil, že krátká synsémantická slova z druhého jazyka mají silnou tendenci k transferu do produkce řeči třetího jazyka. Hammarberg (2009, str. 36), však ve svém článku prosadil, že první jazyk a druhý jazyk hrají důležitou roli v osvojování a produkci řeči třetího jazyka, však kategorie přepínání kódu je jiná. Zkoumal svou studentku na základě rozhovorů (dvakrát měsíčně a celkem 2 roky) a analyzoval kros-lingvistické vlivy z prvního a druhého jazyka v procesu osvojování třetího jazyka. Jeho studentka byla rodilou mluvčí angličtiny, její druhý jazyk byla němčina a také ovládala francouzštinu a italštinu¹⁰. Předmětem zkoumání procesu osvojování třetího jazyka byla švédština. Sebral celkem 37,000 lexikálních tokenů a objevil 844 instancí přepínání kódu. Z toho zjistil, že v úmyslném přepínání kódu převládá první jazyk a v neúmyslném přepínání kódu naopak převládá druhý jazyk.

3.5. Neúmyslné přepínání kódu z hlediska multilingvismu

Teorie a hypotézy o neúmyslném přepínání kódu z hlediska multilingvismu jsou klíčové části této práce. Je to proto, že to bude hlavním teoretickým základem našeho výzkumu. Jak již bylo řečeno, přepínání kódu z hlediska multilingvismu je zkoumáno na základě hlavní výzkumné otázky na to, který jazyk ze dvou jazyků působí přepínání kódu v procesu osvojování a produkci řeči třetího jazyka. Fenomén

¹⁰ Úroveň jazykové kompetence francouzštiny a italštiny byla elementární a z toho důvodu autor považoval švédštinu za předmět osvojování třetího jazyka.

neúmyslného přepínání kódu v produkci řeči třetího jazyka je odlišen od úmyslného přepínání kódu tím, že kros-lingvistický vliv druhého jazyka je silnější než vliv prvního jazyka a ovlivněná slova jsou většinou synsémantická. Ringbom (1987) ve svém výzkumu vytvořil korpus na základě 11,000 anglických esejů od studentů finských. Druhý jazyk participantů byla švédština a třetí jazyk byla angličtina. Jeho hlavním cílem toho výzkumu bylo analyzovat to, zda přepínání kódu v produkci třetího jazyka je provedena vlivem prvního jazyka či druhého jazyka. Autor našel celkem 195 instancí přepínání kódu a zjistili, že 187 z 195 instancí bylo ovlivněno z druhého jazyka a nejčastější slovní druh těch instancí byla spojka. Hammarber (2009) také ve svém výzkumu našel, že neúmyslné přepínání kódu v produkci třetího jazyka je provedena hlavně vlivem druhého jazyka (92 procent z celých instancí) a ta slova, která jsou ovlivněna kros-lingvisticky jsou funkční slova. Čtyři možné faktory vysvětlují, proč funkční slova jsou zapojena do neúmyslného přepínání kódu. Giesbers předpokládal, že ty faktory jsou frekvence, aktuálnost, pozor a délka slov. Funkční slova (např. spojka, prepozice, částice apod.) jsou častěji užívána než autosémantická slova a průměrná délka slov je kratší. Navíc častým užitím funkčních slov, jsou slova automatizovaná, a proto nevyžadují velkou vědomou kontrolu. Nicméně, tento výklad je problematický. Tyto faktory mohou vysvětlit, proč funkční slova jsou zapojena do přepínání kódu, však nevysvětluje, proč funkční slova z druhého jazyka více způsobuje neúmyslné přepínání kódu v produkci třetího jazyka. Logicky, funkční slova z prvního jazyka jsou více aktivována a častěji užívána než funkční slova z druhého jazyka. Pokud aktuálnost a frekvence budou považovány za správné odpovědi na otázku, proč funkční slova jsou zapojena, budou muset také odpovědět na tu kritiku. Další snaha o výklad, proč funkční slova jsou zapojena do neúmyslného přepínání kódu je od Poulisse a Bongaertse (1994). Snažili se nabídnout další faktory na základě hypotézy Giesberse. Doplňili ještě další možné faktory. První faktor je, že funkční slova nosí menší informaci než plnovýznamová slova. V počáteční fázi osvojování třetího jazyka má žák tendenci soustředit se na autosémantická slova. Autosémantická slova nosí specifickou informaci, a proto pro efektivní vyjádření své myšlenky je nezbytné soustředit se na tato slova. Tím pádem žák ztrácí koncentraci pro lexikální selekci funkčních slov. Nicméně, tento faktor je stejně problematický, protože neřeší problematiku, proč funkční slova z prvního jazyka jsou vyloučena.

4. Analýza příčiny přepínání kódu

Faerch a Kasper jsou autoři, kteří napsali článek s názvem *Plans and strategy in foreign language communication* (Hammarberg, 2009, str. 29), který podrobně odůvodňuje přepínání kódu z hlediska multilingvismu. Ty důvody podle nich jsou takové:

- 1) sociopsychologically motivated (sociopsychologicky motivované)
- 2) proficiency-related; communication strategy, lack of target language knowledge, thematic continuity (komunikační strategie, nedostatečná znalost cílového jazyka, tematická kontinuita)
- 3) metalinguistic comments; communication strategy, thematic discontinuity (komunikační strategie, tematická diskontinuita)

Jde-li o socio-psychogický faktor, jedná se o roli sociálního a psychologického vlivu bilingvních mluvčích. Osvojování jazyka neznamena jen získání gramatické kompetence jazyka, však také učení se aplikovat správný způsob tvoření řeči v dané komunikační situaci. Například, způsob mluvení s kamarády či s rodinnými členy a způsob mluvení s profesionálními badateli v oficiální komunikační situaci jsou zcela odlišné. Lexikální selekce, syntaktická výstavba, sémantická jednoznačnost jsou ta kritéria posuzující způsob užívání jazyka v určitém komunikačním prostředí.

Další důvod je plynulost jazyka. Plynulost jazyka je také důležitý faktor pro užívání přepínání kódu u bilingvních mluvčích. Tento faktor jde spíše o bilingvní mluvčí, kteří mají odlišné kompetence prvního a druhého jazyka. Je-li kompetence prvního jazyka vyšší či lepší než kompetence druhého jazyka, mluvčí často úmyslně užívá přepínání kódu jako komunikační strategie, aby skryl významovou mezeru, která se objevuje kvůli nedostatečné slovní zásobě.

Poslední důvod je metalingvistický faktor. Jedná se o komunikační strategii, která se často objevuje, když nějaké elementy prvního jazyka neexistují v druhém jazyce. Například, v korejštině je slovo 정 [čong]. Vyjadřuje pocit připoutání se k dalším lidem. Ti další lidé mohou být blízcí či úplně cizí. Ekvivalence toho slova do

češtiny je těžko naležitelná, protože slova či jazykové výrazy jsou často vytvořeny na základě kulturních zážitků. Také se může objevovat přepínání kódu, když mluvčí, který se učí nějaký jazyk a komunikuje s rodilým mluvčím toho jazyka. Tento typ komunikace je často metalingvistický. Je to do určité míry podobné faktoru plynulosti jazyka, však je odlišeno od něho tím, že mluvčí neužívá přepínání kódu, aby skryl lexikální mezeru, však signalizoval to, že má problém s jazykem a potřebuje pomoc. Tomu se říká *self-initiated other-repairs* (Schegloff, Jefferson a Sacks 1977).

Nicméně, toto zdůvodnění je velice obecné a věnuje se pouze faktorům způsobující úmyslné přepínání kódu. Z tohoto důvodu se ještě stručně zabýváme dalšími možnými faktory způsobující neúmyslné přepínání kódu z dvou hledisek. Prvním hlediskem je Usage-based přístup a druhým je psycholingvistický přístup.

4.1. Usage-based přístup

Usage-based přístup je založen na předpokladu, že užívání a lidské kognice jsou ve vztahu korelace. V lingvistice, jako způsob rozvíjení dalších kognitivních funkcí, frekvence jazykových podnětů má vliv na osvojení a zakotvení jazykové znalosti v mysli mluvčího. Tato zakotvená znalost je pojmenována mentální reprezentací. Tato mentální reprezentace je stále proměnná a rozvíjejí se jazykovými podněty. Z tohoto důvodu frekvence je považována za nejdůležitější faktor pro osvojování dalšího jazyka a také je považována za příčinu neúmyslného přepínání kódu.

Jak je uvedeno v podkapitole 3.5., Giesbers (1989) předpokládal, že funkční slova z prvního jazyka je zdrojem neúmyslného přepínání kódu u bilingvních mluvčích. Je to proto, že funkční slova jsou více používána než obsahová slova a nenosí specifickou informaci.¹¹ Tato vlastnost mluvčímu umožňuje zakotvit funkční slova snadněji v mentální reprezentaci a tím pádem jsou tato slova více aktivována v mysli. Výsledek procesu zakotvení slov lze způsobit neúmyslné přepínání kódu.

¹¹ Protože počet funkčních slov je omezen z hlediska lexikálního. Funkční slova jsou závislé na obsahových slovech a nemají svůj vlastní význam. V tom smyslu jsem napsal, že nenosí specifickou informaci.

4.2. Psycholingvistický přístup

Psycholingvistika se zaměřuje na kognitivní mechanismus a znalost struktury, která je základem pro produkci, porozumění řeči. Levelt (1993, str. 2) z toho hlediska stanovil vícestupňový model vysvětlující proces jazykové produkce. Tento model obsahuje 4 fáze.

- 1) Konceptualizace
- 2) Formulace
- 3) Artikulace
- 4) Monitorování

Ve fázi konceptualizace mluvčí specifikuje lexikální koncepty a vygeneruje preverbální sdělení. Ve fázi formulace je konceptuální struktura převedena do jazykové struktury, ve které jsou dva typy kódování. První je gramatické a druhé je fonologické. V gramatickém kódování vyhledává mluvčí sémanticky odpovídající jazykové jednotky, které jsou již gramaticky specifikovány. Ve fonologickém kódování potom vyhledává fonologické formy. Ve fázi artikulace je již ten výsledek fonologického kódování realizován akusticky. Ve fázi monitorování již mluvčí zkontroluje, zda akusticky realizovaná řeč odpovídá preverbálnímu sdělení. Leveltův model je stanoven pro výklad procesu jazykové produkce u monolingvních mluvčích, však tento model je také přijat jako základ pro pochopení jazykového transferu a přepínání kódu v bilingvistu a multilingvistu.

Na základě toho modelu de Bot (1998) a jeho kolegové ve svém článku vytvořili hypotézu, že při jazykové produkci jednoho jazyka, další jazyk není úplně deaktivován. Z toho vychází paralelní aktivace lingvistických reprezentací z obou jazyků. Tato paralelní aktivace je v multilingvistu také klíčovým faktorem přepínání kódu neúmyslného.

Další možný výklad o neúmyslném přepínání kódu je tzv. *language mode* (jazykový mód) od Grosjeana (2001, str. 3-8), který prosadil, že jazykové transfery a přepínání kódu jsou přímo závislé na tomto módu. Jazykový mód je definován jako stav aktivace mechanismu jazykového procesu dvou jazyků v daném momentu. Tento mód

je kontinuálně proměnný podle jazykového kontextu¹². První jazyk dominuje celému procesu jazykové produkce a je vždy plně aktivován v monolingvním i multilingvním jazykovém módu a druhý a třetí jazyk se pohybují mezi stavem deaktivovaným a aktivovaným. Z tohoto důvodu se při jazykové produkci prvního jazyka v monolingvním jazykovém módu nenachází žádné přepínání kódu, však v bilingvním a multilingvním jazykovém módu se podle stupně aktivace jazyků objevuje přepínání kódu bez záměru mluvčího. Za důkaz toho konceptu Grosjean (1999, str. 15) považoval to, že se jeví přepínání kódu u mluvčích bez hezitace a snahy o úpravy.

¹² Monolingvní jazykový mód se proměňuje na bilingvní či multilingvní jazykový mód.

5. Kategorizace přepínání kódu

V této kapitole se podrobně zabýváme kategorizací přepínání kódu. Formální kritérium pro analýzu je v rámci kategorizace typů z hlediska syntaktického. Pragmatické kritérium je na základě kategorizace přepínání kódu podle Hammarberga. Pro analýzu našeho výzkumu je hodnotíme toto kritérium jako velice klíčové měřítko. Základní kritéria umožňují hodnotit, zda instance z nahrávaných instancí jsou úmyslné či neúmyslné. Z tohoto důvodu je to nutné stručně popsat kategorii přepínání kódu na základě dvou přístupů

5.1. Typy přepínání kódu z hlediska syntaktického

Tyto typy přepínání kódu jsou založeny na základě syntaktického hlediska. Pozice střídaných jevů je hlavním kritériem této kategorizace. Podle této pozice se typy rozdělují na dvě skupiny. První skupina je *intersentential code-switching* (inter-větné přepínání kódu) a druhá je *intrasentential code-switching* (intra-větné přepínání kódu). V následujících oddílech se podrobně věnujeme těm skupinám.

5.1.1. Inter-větné přepínání kódu

Inter-větné přepínání kódu je typ přepínání kódu, které se nacházejí ve dvou větách. První věta je v jednom jazyce (většinou v prvním jazyce) a druhá věta je v dalším jazyce (v druhém jazyce). Tyto dvě izolované věty či korespondenční klauze musí být zapojeny do jednoho diskurzu. Faktory působící tento jev jsou různé podle perspektiv lingvistů. Nur Syazwani a Marlyna (2014) ve svém výzkumu zkoumaly jevy inter-větného přepínání kódu v sociální síti a zdůvodnili je. Hlavními příčinami jsou podle nich pragmatické faktory (např. zdůraznění klíčového tématu, usnadnění svého vyjádření atd.). Hlavními příčinami jsou nedostatek kladné či ekvivalentní terminologie,

nedostatek slovní zásoby a získání sociálního přijetí¹³. Tento jev se objevuje záměrem a také bez něho, však většinou se nachází se záměrem.

(1) Příklad

1. A: Yeah, that was great time with you guys. How long have we been there?

A: Jo, bylo to hezké s vámi. Jak dlouho jsme tam byli?

2. B: We have been there a weak. I really loved that restaurant where we have visited. *Jak se ta jmenovala?*

B: My jsme tam byli týden. Hodně jsem miloval tu restauraci, kterou jsme navštěvovali. *Jak se ta jmenovala?*

Jak je vidět v příkladu, celá konverzace probíhala v angličtině, však najednou mluvčí B vystřídal jednu větu (Jak se ta jmenovala?). Tento jev lze být interpretován jako úmyslné přepínání kódu i neúmyslné, a proto je důležité při analýze se zeptat znovu particpanta na to, zda tento jev byl v záměru nebo ne. Je to nejjednodušší a nejjasnější způsob integrování kategorizace přepínání kódu z hlediska syntaktického a jiného (úmyslné vs. neúmyslné)

5.1.2. Intra-větné přepínání kódu

Intra-větné přepínání kódu se nachází v jedné jednoduché větě. Tento typ je odlišen od inter-větného přepínání kódu tím, že pouze jedno slovo či fráze je vystřídána. Navíc, ve větách, kde se nachází inter-větné přepínání kódu, dva jazyky v každé větě jsou v rovnováze¹⁴, však ve větě, kde se objevuje intra-větné přepínání kódu, jeden jazyk dominuje morfo-syntakticky celé větě a další jazyk je užíván jako doplňující prostředek.

¹³ Sociální přijetí tady chápeme jako sociální respekt, který je získán prokázáním jazykové dovednosti toho mluvčího. Jazyková dovednost různých jazyků je v současné době velice důležitá.

¹⁴ Čistě ze syntaktického hlediska. Tzn. každá věta je syntakticky úplná bez ohledu na to, v kterém jazyce je ta věta.

(2) Příklad

Jednoduchá transkripce z nahrávky č.1 [00:00:23 – 00:01:39]

1. A: Actually, you know what, it it could be like familiarly. You know, you you don't have to introduce your company or something. Actually just, how was your day, it was hard or
A: Vlastně, víš, že to může být jako familiární. Víš, nemusíš si představit o své firmě a tak dále. Vlastně jenom, jaký den jsi měl, bylo to těžké nebo
B: Aha now now for me something hard. Because because not yet I don't have *kolegyni* ↓ *kolega*: ↓
B: Aha, nyní, nyní, pro mě nějak těžké. Protože, protože zatím nemám **kolegyni**, *kolegu*.
2. A: Colleague.
A: Kolega.
3. B: I'm working alone.
B: pracuju sám
4. A: So, how do you deal with customers? They are like Czech people, so you have to communicate in Czech or:
A: Tak, co s těmi zákazníky? Jsou čeští lidi, tak musíš komunikovat v češtině nebo...
5. B: Um... actually, many times I speak *čech* ↓. Uh so many my customers korean..
B: Um... vlastně, většinou mluvím *čech* ↓. Uh, mnoho našich zákazníků... Korejci...
6. A: Yeah yeah yeah. So, you don't have to talk so much in English right?
A: Jo jo jo. Tak, nemusíš hodně mluvit anglicky, že?

Jak je vidět v tom příkladu, angličtina dominuje celé konverzaci. Nicméně, se objevují třikrát česká slova. Tato slova jsou vložena do rozhovoru ve formě podstatného

jména. Tato slova neovlivňují jazykovou dominanci celé věty, však jsou vložena do věty místo anglických slov a hrají roli jako přímý objekt slovesa. Příčina by mohla být nedostatek slovní zásoby, a to lze být interpretována jako úmyslné přepínání kódu (komunikační strategie). Nicméně, je znovu nezbytné se zeptat účastníka na to, zda to bylo v záměru nebo ne.

5.2. Typy kategorizace přepínání kódu z pragmatického hlediska

V tomto podkapitole se zabýváme kategorizací přepínání kódu z pragmatického hlediska. Tato kategorizace bude s kategorizací typů přepínání kódu z hlediska syntaktického integrována pro analýzu v této práci, a proto je nutné ji popsat. Tato kategorizace je od Hammarberga (2009, str. 41-45), který analyzoval přepínání kódu v produkci třetího jazyka. Je to podle mého názoru vhodné i pro naši práci. Je to proto, že tato kategorizace jasně odlišuje neúmyslné přepínání kódu od úmyslného. V této kategorizaci jsou obsazeny čtyři typy; typ Edit (typ úpravy), Meta (typ meta), Insert (typ vložení) a WIPP (typ bez identifikace pragmatického záměru). První tři typy jsou považovány za typy úmyslného přepínání kódu a poslední typ WIPP je považován za typ neúmyslného přepínání kódu. V následujících oddílech se stručně věnujeme těm typům.

5.2.1. Typ úpravy

Tento typ vymezuje slova vyjadřující zjištění chyb v tvoření řeči a potřeby úpravy (např. ne, pardon, promiň). Také jsou vymezena v tomto typu slova signalizující interaktivní zpětné vazby (např. jo, co).

(3) Příklad

Jednoduchá transkripce z nahrávky č. 2. [00:23:04 – 00:24:02]

1. A: So, my boss, and my boss thinks I'm not good at English.
A: tak, můj šéf a můj šéf myslí, že neumím dobře anglicky.
2. B: Really? Because you have like British *ne*↓ no

B: Opravdu? Protože, máš jako britský *ne*↓ *ne*.

Z příkladu vidíme, že mluvčí B použil české slovo *ne*. Celá komunikace probíhá v angličtině, však mluvčího B najednou napadlo nějaké slovo v češtině. Mluvčí B si toho všimnul a hned to upravil slovem *ne*. Potom zase mluvil anglicky.

5.2.2. Typ Meta

Tento typ vymezuje slovo či větu obsahující metalingvistické komentáře či otázky (např. jak se řekne česky, je to správné říci).

(4) Příklad

Jednoduchá transkripce z nahrávky č. 2. [00:23:04 – 00:24:02]

1. A: Um...
2. B: So, European or um Taipei restaurant. *Šommo* š↓ yes. Chinese
B: Tak, evropská nebo um... thajská restaurace. *Co to bylo*↓ jo. Čínská.

Z příkladu vidíme, že celá konverzace probíhá v angličtině. Nicméně, najednou se mluvčí B zeptal čínsky na to, jaká byla ta restaurace. Nebyl si jistý, zda ta restaurace byla thajská či čínská. V té konverzaci byla ještě další mluvčí C mluvící čínsky. Mluvčí B věděl, že mluvčí C byla také s ním v té restauraci, a proto se ji zeptal v čínštině, která je pro mluvčího B dominantnějším jazykem.

5.2.3. Typ vložení

Typ vložení je úmyslné přepínání kódu pro doplnění lexikálního nedostatku. Je užíváno jako komunikační strategie. Je odlišeno od typu Meta tím, že tento typ neobsahuje celou větu či otázku v jiném jazyce, však nějaké slovo, které nezná mluvčí v daném jazyce, ve kterém se komunikuje.

(5) Příklad (je to část prvního příkladu)

Jednoduchá transkripce z nahrávky č. 1. [00:00:23 – 00:01:39]

1. A: Actually, you know what, it it could be like familiarly. You know, you you don't have to introduce your company or something. Actually just, how was your day, it was hard or

A: Vlastně, víš, že to může být jako familiární. Víš, nemusíš si představit o své firmě a tak dále. Vlastně jenom, jaký den jsi měl, bylo to těžké nebo

B: Aha now for me something hard. Because because not yet I don't have uh ***kolegyni, kolega.***

B: Aha, nyní, nyní, pro mě nějak těžké. Protože, protože zatím nemám ***kolegyni, kolegu.***

Z příkladu vidíme, že Mluvčí B použil slova *kolegyni* a *kolega* v anglickém komunikačním kontextu. Důvodem bylo to, že mluvčí B neznal ekvivalentní slova v angličtině, a proto použil česká slova.

5.2.4. Typ WIPP (typ bez identifikace pragmatického záměru)

Tento typ přepínání kódu je pro naši analýzu nejdůležitější. Důvodem je, že tento typ odpovídá neúmyslnému přepínání kódu. Tento typ často překrývá typ úpravy, však je odlišeno záměrem mluvčího. Přepínání kódu jako typ úpravy se nachází ve větě se záměrem, že by mluvčí chtěl upravit to, co již mluvčí řekl. Nicméně, přepínání kódu jako typ WIPP se objevuje ve větě bez záměru mluvčího. Jedna problematika toho typu je, že často je to těžko hodnotit, zda nějaká instance přepínání kódu je úmyslná či neúmyslná. Z toho důvodu je velice důležité se zeptat participanta na to, zda to bylo ze záměru nebo ne.

(6) Příklad

Jednoduchá transkripce z nahrávky č. 11. [00:17:02 – 00:17:20]

1. A: Yes, it was really tough time for our family.
A: Ano, bylo to těžká doba pro naši rodinu.
2. B: Indeed.
B: Rozhodně.
3. A: Is it too sad?
A: Je to hodně smutné?
4. B: No, it is ok. I am just really impressed by your story. Actually, it is hard to tell a sad story to somebody.
B: Ne, je to v pořádku. Měl jsem velký dojem tvým vyprávěním. Vlastně, je to těžko říct takové smutné příběhy někomu jinému.
5. A: Yes, it was, *ale*: ↓ but great time to share my memory with you. Don't tell this to other people. It's my top secret.
A: Ano, to bylo, ale: ↓ ale hezké, že jsem s tebou sdělil své vzpomínky. Neříkej to nikomu. Je to můj největší tajemství.
6. B: I will.
B: Budu.

6. Analýza rozhovorů

V této kapitole se zabýváme analýzou instancí neúmyslného přepínání kódu v rozhovorech. V následujících podkapitolách a oddílech budou popsány výzkumné otázky, metody sběru dat, způsob kategorizace přepínání kódu pro výzkum a analýzou jednotlivých příkladů. Bude také zaměřeno na hledání možných faktorů neúmyslného přepínání kódu.

6.1. Výzkumné otázky

Předtím, než začneme s popisováním metod sběru dat a analýzou je nezbytné představit výzkumné otázky, které jsou základními směrnicemi pro náš výzkum. Výzkumné otázky jsou takové:

- 1) Existuje vůbec ve skutečnosti neúmyslné přepínání kódu?
- 2) Má první jazyk vliv na neúmyslné přepínání kódu v produkci řeči druhého či třetího jazyka?
- 3) Může aktivovaný třetí jazyk způsobit neúmyslné přepínání kódu v produkci řeči druhého jazyka?
- 4) Jsou pouze funkční slova zdroji neúmyslného přepínání kódu?
- 5) Který typ přepínání kódu se nachází nejvíce z hlediska syntaktického?
- 6) Jaké jsou slovní druhy slov neúmyslného přepínání kódu?
- 7) Je podobnost jazyků z hlediska typologického také jedním z faktorů působících neúmyslné přepínání kódu?¹⁵

6.2. Metody sběru dat

¹⁵ Rothman (2010) prosadil ve svém modelu, že podobnost jazyků z hlediska typologického je jeden z nejdůležitějších faktorů pro osvojování nového jazyka. Díky tomu si žák lze osvojovat jednoduše nový jazyk (tzn. druhý či třetí jazyk), však to působí také jazykový transfer. Na základě toho jsem vystavil výzkumnou otázku, zda typologická podobnost také působí neúmyslné přepínání kódu.

V této podkapitole se věnujeme výzkumné metodologii, způsobu vytvoření souboru zkoumaných participantů, způsobu nahrávání rozhovorů a kategorizaci neúmyslného přepínání kódu pro analýzu.

6.2.1. Výzkumná metodologie

Výzkumná metodologie je empirická na základě nahrávání rozhovorů a analýzy neúmyslného přepínání kódu z těch nahrávaných rozhovorů. Rozhovory se konaly v různých místech (např. kavárna, hospoda a restaurace), ve kterých mohou participanté být bez stresu a tlaku a mluvit přirozeně. Používaný jazyk v rozhovorech byl jejich druhý jazyk (tj. angličtina) a nevystavil jsem žádné specifické téma rozhovoru. Je to proto, že jsem předpokládal, že se neúmyslné přepínání kódu nachází v běžné, prosté a soukromé komunikační situaci. Pro kontrolu, zda instance přepínání kódu byly neúmyslné, po přepisování prvních rozhovorů jsem se znovu sešel s participanty a pustil jsem jim tyto části rozhovorů, kde se nachází přepínání kódu a zeptal jsem se jich na to, zda tato instance byla v záměru či beze záměru. Tento způsob byl nejjednodušší a nejjasnější pro rozdělení úmyslného a neúmyslného přepínání kódu. Při druhém setkání jsem mluvil s participantem ve třetím jazyce (tj. čeština). Důvodem bylo zjištění, zda druhý jazyk působí neúmyslné přepínání kódu v produkci řeči třetího jazyka po osvojení. Rozhovory a druhé setkání byly nahrávány se souhlasem participantů a participanté byli informováni, že výsledek toho výzkumu bude zveřejněn anonymně.

6.2.2. Soubor participantů

Sebral jsem nahrávky ze 27 rozhovorů a 27 druhých setkání pro zkontrolování. Celkem se zúčastnilo 31 participantů. Kritéria vytvoření souboru participantů byla na základě počtu ovládaných jazyků (minimálně 3), jazykového prostředí¹⁶ a věku. První

¹⁶ Jazykové prostředí označuje to, ve kterém jazyce se komunikuje v pracovním či školním prostředí. Tento faktor velice blízce souvisí na aktivaci jazyka, která je považována za jeden z hlavních příčin přepínání kódu a z tohoto důvodu jsem ho vzal jako jeden z proměnných faktorů působících neúmyslné přepínání kódu.

jazyk nebyl vymezen, však druhý jazyk byl vymezen angličtinou a třetí jazyk češtinou¹⁷. Věkové rozmezí participantů bylo 20 až 34 let, a není uvedeno v tabulce, protože někteří participanté nedali souhlas. Souhrn informací participantů (viz. Tabulka 1¹⁸):

Tabulka 1: souhrn informací participantů

	národnost	pohlaví	První jazyk	Druhý jazyk	Třetí jazyk	Jazyk v životním prostředí
Participant 1	Korea	M	Korejština	Angličtina	Čeština	Čeština
Participant 2	Korea	M	Korejština	Angličtina	Čínština a čeština	Čínština
Participant 3	Korea	Ž	Korejština	Angličtina	Čínština	Čínština
Participant 4	Kazachstán	M	Ruština	Angličtina	Čeština	Čeština
Participant 5	Korea	M	Korejština	Angličtina	Čeština	Čeština
Participant 6	Rusko	Ž	Ruština	Angličtina	Čeština	Čeština
Participant 7	Rusko	M	Ruština	Angličtina	Čeština	Čeština
Participant 8	Korea	M	Korejština	Angličtina	Čeština	Angličtina
Participant 9	Korea	M	Korejština	Angličtina	Čeština	Čeština
Participant 10	Korea	Ž	Korejština	Angličtina	Čeština	Čeština
Participant 11	Korea	M	Korejština	Angličtina	Čeština	Čeština
Participant 12	Rusko	M	Ruština	Angličtina	Čeština	Čeština
Participant 13	Korea	Ž	Korejština	Angličtina	Čeština	Angličtina
Participant 14	Korea	M	Korejština	Angličtina	Čeština	Angličtina
Participant 15	Korea	M	Korejština	Angličtina	Čeština	Čeština
Participant 16	Korea	M	Korejština	Angličtina	Čeština	Angličtina
Participant 17	Korea	M	Korejština	Angličtina	Čeština	Angličtina
Participant 18	Rusko	Ž	Ruština	Angličtina	Čeština	Čeština
Participant 19	Korea	M	Korejština	Angličtina	Čeština	Čeština
Participant 20	Korea	M	Korejština	Angličtina	Čeština	Angličtina
Participant 21	Korea	Ž	Korejština	Angličtina	Čeština	Čeština
Participant 22	Korea	M	Korejština	Angličtina	Čeština	Čeština
Participant 23	Korea	M	Korejština	Angličtina	Čeština	Angličtina

¹⁷ Odůvodnění, proč druhý jazyk je vymezen angličtinou a třetí jazyk je vymezen češtinou jsem uvedl. Cílem výzkumu je zjistit, zda více aktivovaný druhý či třetí jazyk působí neúmyslné přepínání kódu v produkci řeči dalšího cizího jazyka. Abych zkoumal tyto jazykové jevy, musel bych rozumět a ovládat ty další dva jazyky participantů. Další praktický důvod je, že se angličtinu a češtinu učí mnoho cizích lidí v české republice. Většinou se cizinci učili svůj první jazyk a druhý jazyk ve své zemi a po příjezdu do české republiky se začínají učit česky a jejich počet je vysoký. Z tohoto důvodu bylo relativně jednoduché získat data.

¹⁸ Tato tabulka je vystavena na základě pořadí rozhovorů. Participanté 2 a 3 byli v jednom rozhovoru a participanté 28, 29, 30, 31 byli v jednom rozhovoru.

Participant 24	Korea	Ž	Korejština	Angličtina	Čeština	Angličtina
Participant 25	Korea	M	Korejština	Angličtina	Čeština	Čeština
Participant 26	Rusko	M	Ruština	Angličtina	Čeština	Čeština
Participant 27	Korea	M	Korejština	Angličtina	Čeština	Angličtina
Participant 28	Korea	M	Korejština	Angličtina	Čeština	Angličtina
Participant 29	Korea	Ž	Korejština	Angličtina	Čeština	Angličtina
Participant 30	Korea	M	Korejština	Angličtina	Čeština	Čeština
Participant 31	Korea	M	Korejština	Angličtina	Čeština	Čeština

6.2.3. Způsob nahrávání rozhovorů, druhé setkání a jejich délky

Způsob nahrávání byl zcela jednoduchý. Před prvním rozhovorem jsem s participantem mluvil korejsky či česky a vysvětlil jsem jim téma a cíl tohoto výzkumu. Informoval jsem, že analýza a výsledek rozhovoru bude zveřejněna anonymně a dostal jsem od nich souhlas s nahráváním rozhovoru. Každý rozhovor a setkání začalo otázkou „So can we start with an interview? (*Tak, můžeme začít s rozhovorem?*)“ . Nahrál jsem všechny rozhovory a setkání svým mobilem (Samsung Galaxy S7 G930). Průměrná délka rozhovorů trvala cca 34 minut a průměrná délka setkání pro zkontrolování cca 13 minut. Považoval jsem tu délku rozhovoru a setkání také za důležité omezení. Je to tím, že délka komunikace může být vlivem na absolutní počet výskytu přepínání kódu a pro čisté porovnání vlivu druhého a třetího jazyka na produkci řeči z dalšího cizího jazyka a funkce aktivace dalších možných faktorů nesmí být ve výzkumu. Detailní informace o délce rozhovorů je uvedena v tabulce 2 a 3.

Tabulka 2: informace o rozhovorech

	Délka rozhovoru	Zúčastněný participant
Rozhovor 1	00:33:09	Participant 1
Rozhovor 2	00:43:02	Participant 2,3
Rozhovor 3	00:25:12	Participant 4
Rozhovor 4	00:29:10	Participant 5
Rozhovor 5	00:31:34	Participant 6
Rozhovor 6	00:39:12	Participant 7
Rozhovor 7	00:22:15	Participant 8
Rozhovor 8	00:32:57	Participant 9

Rozhovor 9	00:27:19	Participant 10
Rozhovor 10	00:40:04	Participant 11
Rozhovor 11	00:23:54	Participant 12
Rozhovor 12	00:26:59	Participant 13
Rozhovor 13	00:27:48	Participant 14
Rozhovor 14	00:42:17	Participant 15
Rozhovor 15	00:39:23	Participant 16
Rozhovor 16	00:33:10	Participant 17
Rozhovor 17	00:26:03	Participant 18
Rozhovor 18	00:39:16	Participant 19
Rozhovor 19	00:27:42	Participant 20
Rozhovor 20	00:26:33	Participant 21
Rozhovor 21	00:29:38	Participant 22
Rozhovor 22	00:31:52	Participant 23
Rozhovor 23	00:30:12	Participant 24
Rozhovor 24	00:56:49	Participant 25
Rozhovor 25	00:29:38	Participant 26
Rozhovor 26	00:35:42	Participant 27
Rozhovor 27	01:12:12	Participant 28,29,30,31

Tabulka 3: informace o setkání

	Délka rozhovoru	Zúčastněný participant
Setkání 1	00:12:34	Participant 1
Setkání 2	00:14:53	Participant 2
Setkání 3	00:13:16	Participant 4
Setkání 4	00:21:23	Participant 5
Setkání 5	00:17:52	Participant 6
Setkání 6	00:16:31	Participant 7
Setkání 7	00:11:15	Participant 8
Setkání 8	00:13:36	Participant 9
Setkání 9	00:17:29	Participant 10
Setkání 10	00:13:02	Participant 11
Setkání 11	00:10:31	Participant 12
Setkání 12	00:11:13	Participant 13
Setkání 13	00:14:18	Participant 14
Setkání 14	00:21:19	Participant 15
Setkání 15	00:17:40	Participant 16
Setkání 16	00:16:18	Participant 17
Setkání 17	00:21:14	Participant 18
Setkání 18	00:19:13	Participant 19

Setkání 19	00:13:12	Participant 20
Setkání 20	00:16:45	Participant 21
Setkání 21	00:19:21	Participant 22
Setkání 22	00:13:11	Participant 23
Setkání 23	00:12:34	Participant 24
Setkání 24	00:16:32	Participant 25
Setkání 25	00:14:31	Participant 26
Setkání 26	00:11:14	Participant 27
Setkání 27	00:13:48	Participant 28,29, 31

6.3. Kategorizace přepínání kódu

Kategorizace neúmyslného přepínání kódu je důležitým kritériem, které je základní měřítko pro výzkum. Podle toho modelu byla každá instance analyzována. Navrhl jsem nový integrovaný model, který je založen na základě dvou modelů¹⁹ a rozdělení do slovních druhů. Předpokládal jsem, že syntaktický model dokáže rychleji a snadněji odlišit instance neúmyslného přepínání kódu od instancí úmyslného²⁰ a pragmatický model pomáhá znovu detailně rozdělit a plně interpretovat jejich funkce v komunikaci. Rozdělení střídaných slov do slovních druhů nám umožňuje zjistit, zda pouze funkční slova jsou zdroji neúmyslného přepínání kódu. Návrh kategorizace přepínání kódu je v tabulce 3.

Tabulka 4: Návrh kategorizace přepínání kódu

		První jazyk	Třetí jazyk	Slovní druhy
Typ úpravy	Inter-větné			
	Intra-větné			
	celkem			
Typ Meta	Inter-větné			
	Intra-větné			
	celkem			

¹⁹ Jeden model je z Hammarbergova modelu (z hlediska pragmatického) a další model je z hlediska syntaktického (tj. Inter-větné vs. Intra-větné).

²⁰ Předpokládal jsem, že všechny inter-větné přepínání kódu by byly úmyslné.

Typ vlození	Inter-větné			
	Intra-větné			
	celkem			
Typ WIPP	Inter-větné			
	Intra-větné			
	celkem			
celkem				

6.4. Způsob transkripce

V této podkapitole se zabýváme způsobem transkripce nahraných rozhovorů. V jednotlivých transkribovaných příkladech zachycujeme pomocí speciálních značek vlastnosti zvukové nahrávky, které čtenářům umožňují pochopit úmyslnost přepínání kódu a skutečné výskyty přepínání kódu.

Přepsal jsem každý nahraný rozhovor s několika značkami a ty značky jsou takové²¹:

- ↑ stoupnutí melodie
- ↓ klesnutí melodie
- pauza v projevu, váhání
- (□) nesrozumitelné slovo
- (...) nedokončená věta

Vysvětlivky:

- A mluvčí A
- B mluvčí B

²¹ Původní model značek je od Müllerové (1992), však jsem ho trochu změnil pro cíl svého výzkumu.

Intonační průběh stoupavý a klesavý je označen pomocí šipek směřujících nahoru či dolů (↑↓). Šipky označující intonační průběh jsem používal, aby se čtenář orientoval v textu úmyslnosti přepínání kódu. Předpokládám, že intonace je jedno z klíčových měřítek pro analýzu úmyslnosti přepínání kódu.

Pauza (■), má za úkol analyzovat úmyslnost přepínání kódu. Jako intonační průběh, pauza je také důležitým měřítkem pro analýzu úmyslnosti. Po úmyslném přepínání kódu (jako komunikační strategie) mluvčí mají tendenci užívání pauzy, aby další mluvčí zjistil, že má potíže v komunikaci a pomohl mu.

Nesrozumitelné slovo (□) označuje slovo, kterému lze rozumět. V místě, kde se konaly rozhovory bylo mnoho dalších lidí a často mluvčí hovořili současně.

Nedokončená věta (...) označuje moment, kdy mluvčí nedokončili svoji repliku, odmlčeli se či byli přerušeni. Takové nedokončené promluvy jsou označeny tou značkou.

V rozhovorech jsem komunikoval v angličtině, a proto bylo nezbytné překládat angličtinu do češtiny. Každý překlad je hned pod anglickou větou a je označeno kurzívou.

6.5. Analýza a interpretace neúmyslného přepínání kódu v nahrávaných rozhovorech

V této podkapitole stručně popisujeme všechny instance přepínání kódu v nahrávaných rozhovorech a potom se podrobně zabýváme instancemi neúmyslného přepínání kódu.

6.5.1. Výsledky

Celkem jsem nahrál 27 rozhovorů (cca 922 minut od 31 participantů) a proběhlo 27 setkání pro kontrolu identifikace neúmyslného přepínání kódu. Našel jsem 146 instancí přepínání kódu z rozhovorů a pouze 12 instancí ze setkání pro kontrolu (cca 414 minut). Detailní informace o instancích přepínání kódu jsou uvedeny v Tabulce 5:

Tabulka 5: výsledek z rozhovorů

		První jazyk	Třetí jazyk	Slovní druhy
Typ úpravy	Inter-větné	0	0	
	Intra-větné	2	19	Citoslovce (11) Sloveso (10)
	celkem	2	19	
Typ Meta	Inter-větné	12	2	
	Intra-větné	0	0	
	celkem	12	2	
Typ vlození	Inter-větné	0	0	
	Intra-větné	21	51	Přídavné jméno (16) Podstatné jméno (56)
	celkem	21	51	
Typ WIPP	Inter-větné	0	0	
	Intra-větné	2	37	Částice (22) Spojka (12) Číslovka (1) Příslovce (2) Citoslovce (2)
	celkem	2	37	
celkem		37	109	

Tabulka 6: výsledek ze setkání

		První jazyk	Druhý jazyk	Slovní druhy
Typ úpravy	Inter-větné	0	0	
	Intra-větné	0	0	
	celkem	0	0	

Typ Meta	Inter-větné	4	0	
	Intra-větné	0	0	
	celkem	4	0	
Typ vložení	Inter-větné	0	0	
	Intra-větné	6	2	Podstatné jméno (8)
	celkem	6	2	
Typ WIPP	Inter-větné	0	0	
	Intra-větné	0	0	
	celkem	0	0	
celkem		10	2	

6.5.2. Analýza přepínání kódu z rozhovorů

Jak již bylo uvedeno v tabulce 5, našel jsem 146 instancí přepínání kódu. V tomto oddílu analyzujeme tyto jazykové jevy podle kategorie.

a) Typ úpravy inter-větného přepínání kódu

Cílem přepínání kódu se záměrem úpravy je upravit své jazykové chyby. Když si mluvčí uvědomí, že v komunikaci došlo k nějaké jazykové chybě, potom se sám snaží opravit tyto chyby. Jak prosadil Hammarberg (1998, str. 41-42) ve svém článku, tento typ přepínání kódu se nenašlo v podobě věty, však v podobě krátkých slov (např. citoslovce, sloveso v imperativu). Z tohoto důvodu jsem nenašel žádnou instanci přepínání kódu toho typu.

b) Typ úpravy intra-větného přepínání kódu

Jak je uvedeno výše, přepínání kódu se záměrem úpravy se našlo v podobě krátkých slov. Našel jsem tyto jevy celkem 21 instancí. 2 instance byly z prvního jazyka participantů a 19 instancí bylo z třetího jazyka participantů.

(7) Příklad

Jednoduchá transkripce z nahrávky č. 14 [00:06:14 – 00:06:24]

1. A: so, I'm really satisfied with being here in Prague, prot(ože), **choisongheyo**↓,
because...

A: *tak, jsem šťastný s tím, že jsem tady v Praze, prot(ože), **promiňte**, protože...*

2. B: no, it's totally fine! Sometimes it happens to me too!

B: *ne, je to úplně v pořádku! Často se mi také stává!*

Participant v rozhovoru č. 14 byl Korejec ovládající tři jazyky. Při rozhovoru si uvědomil, že udělal chybu a potom se adresátovi omluvil ve svém prvním jazyce. Tato omluva byla slovesem v imperativu²² a objevil se hned po zjištění chyby. Předpokládám, že tento jev byl vytvořen vlivem předchozího diskurzu. V tom rozhovoru mluvčí B uvedl několik svých zkušeností s přepínáním kódu v zahraničí a některé příklady byly z korejštiny. Lze to interpretovat tak, že tyto příklady aktivovaly jazykový kód prvního jazyka v diskurzu a mluvčí A byl ovlivněn aktivací prvního jazyka bez ohledu na úroveň aktivace třetího jazyka.

(8) Příklad

Jednoduchá transkripce z nahrávky č.11 [00:04:01 – 00:04:34]

1. A: so, did you get a credit from Pragmatic purpose of speech?

A: *tak, dostal jsi kredit z Pragmatic purpose of speech?*

2. B: yes, I got it. Didn't you get that?

B: *ano, dostal jsem. Nedostal jsi to?*

3. A: hmm, not yet, because I had lots of thing to do in that semester.

²² Výskyty přepínání kódu v té kategorii jsou 10krát z 22 instancí. Všechny instance byly slovesa v imperativu (např. **promiňte**, **promiň**)

A: hmm, zatím ne, protože jsem měl spoustu věcí, které jsem musel udělat v tomto semestru.

4. B: yeah, but it doesn't take so much time as long as, **pardon**↓, as much as you expect. I finished it just within 4 hours, you know.

*B: jo, ale to netrvalo tak hodně, **pardon**↓, dlouho, jak předpokládáš. Udělal jsem to pouze za čtyři hodiny, víš.*

Participant v rozhovoru č. 11 byl Rus ovládající také tři jazyky. Jako participant v rozhovoru č. 14, mluvčí B zjistil své jazykové chyby (as long as místo as much as) a potom upravil svou chybu přepínáním kódu. To bylo citoslovce²³. Citoslovce „pardon“ lze být interpretováno jako angličtina, však považují ho za češtinu. Hodnotící měřítko je výslovnost. Výslovnost slova byla plně počestěna. Pro zkontrolování jsem se participanta v druhém setkání zeptal na to, zda to byla angličtina či čeština. Odpověděl, že se chtěl omluvit anglicky, však se přiznal, že ho v danou situaci nenapadlo žádné anglické slovo pro omluvu, a proto použil české slovo. Již tou odpovědí je dokázáno, že tento typ přepínání kódu je úmyslné.

c) Typ Meta inter-větného přepínání kódu

Jak je definováno v oddílu 5.2.2., tento typ přepínání kódu obsahuje metalingvistické otázky či komentáře. Našel jsem 14 instancí a všechny instance byly inter-větné přepínání kódu.

(9) Příklad

Jednoduchá transkripce z nahrávky č. 8 [00:08:21 – 00:08:53]

1. A: yeah, I got some materials for meeting, but I forgot to bring that, because I was too tired.

²³ Citoslovce se nejvíce vyskytovalo v té kategorii (11 z 21 instancí).

- A: jo, dostal jsem nějaké materiály pro jednání, ale zapomněl jsem si to přinést, protože jsem byl úplně unavený.*
2. B: yeah. So, what was the topic of that meeting? Did you do that without those materials?
B: jo, tak, jaký byl téma toho jednání? Zvládl jsi to bez těch materiálů?
3. A: It was about transport issues. We should send raw materials? **Igomatna yongoro**↑?
A: bylo to o transportních věcech. Měli bychom poslat suroviny? Je to správné slovo v angličtině?
4. B: Yes.
 B: *ano.*

Mluvčí A v tom rozhovoru použil přepínání kódu jako komunikační strategii. Nebyl si jistý, zda termín „surovina“ v angličtině je „raw material“. Potřeboval jazykovou pomoc pro komunikaci. Tento typ přepínání kódu má dvě funkce. Za prvé, signalizovat adresátovi jeho jazykové problémy se slovní zásobou. Za druhé, umožnit adresátovi porozumět jeho původní myšlence bez ohledu na nedostatek slovní zásoby. Z toho hlediska lze považovat tyto jevy za úmyslné přepínání kódu. Předpokládám, že důvod, proč většina instancí jsou z prvního jazyka je, že participanti již věděli, že oba mluvčí sdílejí týž první jazyk. Faktem je, že oba dva mluvčí byli Korejci.

(10) Příklad

Jednoduchá transkripce z nahrávky č. 3 [00:16:42 – 00:17:32]

1. A: Especially, Petrograd is really cold on winter. Almost -30 degrees.
A: zvláště, Petrograd je velmi chladný v zimě. Skoro -30 stupňů.
2. B: Petrograd? Where is that?
B: Petrograd? Kde to je?
3. A: Petrograd ■ **neznáš to město**↑?
A: Petrograd ■ neznáš to město↑?
4. B: I have no idea.

B: *nic mě nenapadá.*

5. A: what is the name of that city in English... wait, I am searching it in Google.

A: Jak je to město nazýváno v angličtině... počkej, hledám ho v Googlu.

Mluvčí A v tom rozhovoru jako v rozhovoru výše použil přepínání kódu jako komunikační strategii. Mluvčí A a mluvčí B si nerozuměli a zjistili problém. Od toho momentu Mluvčí A začal mluvit česky, však mluvčí B pokračoval mluvit anglicky. Mluvčí A si uvědomil, že mluvčí B chce mluvit anglicky, a proto pro doplnění lexikální mezery vyhledal název města v angličtině. Tuto instanci lze interpretovat také jako úmyslné přepínání kódu, protože je již jasné, že to používal se záměrem doplnění. Důvodem, proč mluvčí A vystřídal jazykový kód je, že další jazykový kód, který sdílejí oba mluvčí byl pouze jejich třetí jazyk. Z toho důvodu předpokládám, že relativně málo výskytů přepínání kódu vlivem třetího jazyka není tak důležitým důkazem, že v tomto typu převládá vliv prvního jazyka na přepínání kódu.

d) Typ Meta intra-větného přepínání kódu

Zatím jsem v nahrávaných rozhovorech nenašel žádnou instanci. Možné interpretace jsou dvě. První je, že bych sebral relativně málo dat. Druhá je, že tento typ přepínání kódu překrývá typ vložení. Hlavní příčinou toho typu je omezená slovní zásoba. To se používá, když mluvčí zjistí mezera. Aspoň jsem si ve svém výzkumu uvědomil, že participanti mají tendenci k vložení ekvivalentního slova z více aktivovaného jazyka, který sdílí všichni mluvčí v komunikační situaci. Tento typ přepínání kódu se nachází většinou se stoupavou intonací signalizující komunikační strategii pro doplnění lexikální mezery.

e) Typ vložení inter-větného přepínání kódu

Jako typ Meta intra-větného přepínání kódu jsem ve svém výzkumu také nenašel žádnou instanci. Typ vložení je nejčastější komunikační strategie pro doplnění lexikální mezery. Jak prosadil Hammarberg (1998, str. 43), pro doplnění této mezery

měli mluvčí tendenci ke střídání jedno slova či jedné fráze a ta tendence se také objevila ve výzkumu.

f) Typ vložení intra-větného přepínání kódu

Tento typ přepínání kódu se objevil nejčastěji ve výzkumu. Celkový počet výskytů je 72 a je to cca 49 % celého výskytu. 21 z 72 instancí bylo přepínání kódu z prvního jazyka a zbytky byly z třetího jazyka. Z hlediska kategorie slovního druhu 16 instancí bylo přídavné jméno a 56 instancí bylo podstatné jméno.

(11) Příklad

Jednoduchá transkripce z nahrávky č. 14 [00:42:24 – 00:43:35]

1. A: so, what is like the most common mistake or confusing thing that foreign people.

A: *tak, jaký je nejčastější chyba nebo matoucí věc, kterou cizí lidi.*

2. B: it is different... where student comes from (...)

B: *je to odlišné tím, odkud je ten student (...)*

3. A: yeah.

A: *jo.*

4. B: student who uses English confuses with subject.

B: *student, který mluví anglicky má problém s subjektem.*

5. A: yeah, sometimes ellipsis (...)

A: *jo, často elipsa (...)*

6. B: yeah, but Asian students, in particular Japanese confuse **zosa**↓■

B: *jo, ale asijsí studenti, zvláště japonští mají problém s afíxy*↓■

V tomto rozhovoru se mluvčí B snažil odpovědět na otázku. Při vysvětlení rozdílu ho nenapadl gramatický termín v angličtině, a proto vystřídal tento termín korejským termínem, podstatným jménem. Důležité je, že se takové přepínání kódu vždy nachází se specifickou intonací. Ve svém výzkumu jsem našel dva typy specifické

intonace signalizující úmyslnost a jazykovou pomoc. První typ je stoupavá intonace. Do toho typu patřilo celkem 68 instancí přepínání kódu. Mluvčí měli tendenci k užívání přepínání kódu jako komunikační strategie se stoupavou intonací a potom měli krátkou pauzu. Tato intonace a pauza signalizuje, že mluvčí nezná určité slovo v druhém jazyce a potřebuje pomoc od adresáta. Druhý typ je zdlouhavá intonace. Střídané slovo či fráze byla vyslovena dlouze a potom následovala pauza. Hlavním cílem této pauzy je požádat o pomoc. V té instanci se přepínání kódu objevilo v prvním jazyce mluvčího. Nicméně, většina instancí toho typu byla v třetím jazyce²⁴. Jeden z možných důvodů je také aktivace podobného ekvivalentního slova. Ve svém výzkumu jsem zjistil, že se tento typ přepínání kódu nachází nejvíce, když mluvčí mluví o své práci týkající se termínů. Pro vysvětlení či vyprávění života v pracovním či školním prostředí je často potřeba použít různorodé termíny. Příklad je níže:

(12) Příklad

Jednoduchá transkripce z nahrávky rozhovoru č. 18 [00:15:11 – 00:12:35]

1. A: What is your main task at work place?
A: *jaký je tvůj hlavní úkol v práci?*
2. B: I'm in charge of translation and interpretation.
B: *Jsem zodpovědný za překládání a tlumočení.*
3. A: what do you translate?
A: *co překládáš?*
4. B: nowadays, I translate some guidelines for **inspekce**↑?
B: *nyh, překládám nějaké návody pro inspekci*↑?
5. A: inspection.
A: *inspekce.*

V tomto rozhovoru mluvčího B nenapadlo správné anglické slovo. Mluvčí B si to uvědomil a vystřídal to slovo českým ekvivalentním slovem. Použil stoupavou

²⁴ 51 z 72 instancí bylo z třetího jazyka

intonaci, když vyslovil české slovo a potom následovala krátká pauza. Z toho také mluvčí A zjistil tento signál a potom to zase vystřídal anglickým slovem. Mluvčí A a B byli také Korejci. Rozdíl mezi příkladem 11 a 12 je v tom, že mluvčí B v příkladu 11 studuje korejskou gramatiku pouze v prvním jazyce a termíny byly naučeny také v prvním jazyce. Mluvčí B v příkladu 12 pracuje s českými termíny každodenně. České termíny jsou více aktivovány u mluvčího B v příkladu 12 a tím pádem podobnost českého ekvivalentního slova anglickému působí tento jev (inspekce vs. inspection).

g) Typ WIPP inter-větného přepínání kódu

Typ WIPP je považován za neúmyslné přepínání kódu. Předpokládá se, že tento typ přepínání kódu způsobují pouze funkční slova (Hammarberg, 2009, str. 47). Ve svém výzkumu jsem nenašel žádnou instanci v této kategorii.

h) Typ WIPP intra-větného přepínání kódu

Ve svém výzkumu jsem našel celkem 39 instancí přepínání kódu typu WIPP intra-větného přepínání kódu. V první fázi analýzy jsem 52 instancí považoval za možné neúmyslné přepínání kódu²⁵. Je to proto, že často bylo obtížné hodnotit úmyslnost těch jevů intonací a slovním druhem. Z toho důvodu jsem ověřil neúmyslnost přepínání kódu dalším setkáním s participanty ve druhé fázi analýzy a zjistil jsem, že pouze 39 instancí bylo neúmyslné. Všechny instance byly přepínání kódu mezi druhým a třetím jazykem. Jde-li o kategorii slovního druhu, 12 instancí bylo spojka, 1 instance byla číslovka, 2 instance byly příslovce, 2 instance byly citoslovce, 22 instancí bylo částice. V této části se podrobně zabýváme těmi instancemi podle kategorií slovních druhů.

1) Spojka

²⁵ Hlavní měřítko byla intonace a pauza.

Poulisse (1999, str. 44) ve své knize prosadil, že krátká funkční slova jsou zdroje působící neúmyslné přepínání kódu v počáteční fázi osvojování třetího jazyka. Nicméně, ve svém výzkumu jsem ještě našel to, že i po osvojování třetího jazyka či u mluvčích s pokročilou úrovní třetího jazyka se také objevuje neúmyslné přepínání kódu.

(13) Příklad

Jednoduchá transkripce z nahrávky č. 24 [00:00:15 – 00:00:36]

1. A: so, do you have a plan for summer?
A: *tak, máš nějaký plán na léto?*
2. B: actually, I have a plan to visit Korea, but I don't know (...)
B: *vlastně, mám plán navštívit Koreu, ale nevím (...)*
3. A: how to go to Korea?
A: *jestli můžeš jet do Koreje?*
4. B: yeah, my wife and my daughter is there, so I'm planning to go there, **ale** but you know, actually it is just a plan. Plan can be changed.
B: *jo, moje manželka a dcera jsou tam, tak plánuji tam navštívit, ale, ale víš, vlastně je to prostě plán. Plán se může změnit.*

V rozhovoru mluvčí B odpověděl na otázku a objevilo se přepínání kódu. V první fázi analýzy jsem ho považoval za možné neúmyslné přepínání kódu. Je to proto, že bylo odlišeno od dalších typů úmyslného přepínání kódu tím, že se objevilo bez specifické (stoupavé či zdlouhavé) intonace a po tom jevu také nenásledovala žádná pauza. Po zkontrolování jsem zjistil, že to bylo neúmyslné a běžná intonace a nepřítomnost pauzy by byly důležitými rysy neúmyslného přepínání kódu.

Nejčastější spojka v neúmyslném přepínání kódu byla „ale“ (9 z 12 instancí) a potom následovaly „a tak“, „a“ a „prot(ože)“.

2) Číslovka

Významná autonomnost číslovky je zcela sporné téma. Některá pojetí k autosémantiku řadí číslovky, které se však svou substituční funkcí podobají zájmenům²⁶. Našel jsem jen jednu instanci ve svém výzkumu.

(14) příklad

jednoduchá transkripce z nahrávky č. 16 [00:12:40 – 00:13:022]

1. A: so, how many tires you guys make for a day?
A: *tak, kolik pneumatik vyrobíte denně?*
2. B: actually, last week three thousand **pět** five hundred.
B: *vlastně, minulý týden (jsme vyrobili) tři tisíce pět pět set.*
3. A: Okay.
A: *Ano.*
4. B: so, around 500 tires we need to produce
B: *tak, potřebujeme vyrobiť přibližně 500 pneumatik... (denně)*
5. A: It would take lots of time to improve your technology
A: *vylepšení vaší technologie by trvalo mnoho času*

V tomto rozhovoru mluvčí B vysvětlil cíl firmy Nexen tire. Jeho hlavní úkol v práci je překlad, a proto překládá často české dokumenty do korejštiny. Po rozhovoru se přiznal, že pracuje s dokumenty týkající se počtu výrobků a z tohoto důvodu často střídá některé číslovky bez záměru²⁷. Toto přepínání kódu se objevilo bez specifické intonace a následovala pouze velmi krátká pauza. Od momentu, kdy zjistil mluvčí B své přepínání kódu, ihned použil anglickou číslovku.

3) Příslovce

Příslovce se také řadí k autosémantickému slovu. Nicméně, zde délka slova působí neúmyslné přepínání kódu. Našel jsem celkem 2 instance.

(15) Příklad

²⁶ <https://www.czechency.org/slovník/AUTOSÉMANTIKUM>

²⁷ Nicméně, délka číslovky je důležitým faktorem neúmyslného přepínání kódu. I když číslovka patří do autosémantického slovu, krátká číslovka (jednoslabičná slova) byla zdrojem neúmyslného přepínání kódu.

Jednoduchá transkripce z nahrávky č. 3 [00:14:58 – 00:15:42]

1. A: yeah, () is more beautiful especially for tourists, (), Astana is ok, yeah it is a fake city actually.
A: *jo, () je krásnější zvláště pro turisty, () Astana je ok, jo je to falešné město vlastně.*
2. B: yeah, there was like a mosque. The (...)
B: *jo, tam byla mešita.*
3. A: a big mosque↑?
A: *velká mešita↑?*
4. B: not that big enough, but you know the word mosque↑? a church for Islam↑?
B: *nebylo tak velká, ale znáš to slovo mešita? Kostel pro Islámy?*
5. A: yeah yeah yeah mosque, we have **moc** actually in Astana.
A: *jo jo jo, meštia, máme hodně vlastně v Astaně.*

V tomto rozhovoru mluvčí A vystřídal příslovce ve větě 5. Nevyskytla se žádná specifická intonace a pauza při vyslovení českého příslovce. Z těch klíčových měřítek jsem považoval tuto instanci za neúmyslné přepínání kódu a je to ověřeno zkontrolováním při druhém setkání s participantem.

4) Citoslovce

Citoslovce je řazena k funkčním slovům. Jak Hammarberg (2009, str. 42) prosadil ve svém článku, krátké citoslovce bylo zdrojem neúmyslného přepínání kódu. Našel jsem 2 instance.

(16) Příklad

Jednoduchá transkripce z nahrávky č. 2 [00:41:46 – 00:42:16]

1. A: I am just fan of Suwon blue wings, so
A: *jsem fanoušek Suwon blue wings, tak*
2. B: Yeah, did you, did you know that? Uh We, actually made an agreement with **Ježíš Maria** what was that uh what was his name. The forward from Seoul United. Dejan?
B: *jo, ty jsi to věděl? Uh... vlastně už máme kontrakt s Ježíš Maria, jak se jmenuje. Útočník ze Seoul United. Dejan?*
3. A: Dejan!

- A: *Dejan!*
4. B: Officially, we got him.
B: *oficiálně, máme jeho.*

V tomto rozhovoru mluvčí B použil české citoslovce. Nebyla žádná specifická intonace a pauza. I když citoslovce je relativně dlouhé (4 slabiky), u mluvčího B je to velice aktivováno. Žije v českém jazykovém prostředí a tento faktor působí aktivaci českého citoslovce. V druhém setkání pro zkontrolování úmyslnosti jsem se ho zeptal na to, zda mluvčí B často užívá česká citoslovce a odpověděl, že pouze slovo „Ježíš“ užívá často.

5) Částice

Částice patří do funkčních slov a byla nejvíce vyskytovaným slovním druhem v našem výzkumu. Jak prosadil Hammarberg (2009, str. 42), částice je relativně krátká, často použitá. Našel jsem 22 instancí.

(17) Příklad

Jednoduchá transkripce z nahrávky č. 20 [00:09:48 – 00:09:54]

1. A: yes. She always says (...)
A: *ano. Ona vždycky říká (...)*
2. B: my wife is better.
B: *moje manželka je lepší.*
3. A: hahaha **ne!** No! Are you kidding me?
A: *hahaha ne! ne! děláš srandu?*

V tomto rozhovoru mluvčí A vystřídal anglické slovo „no“. Mluvčí B řekl citlivé téma a tím pádem se stal mluvčí A emocionálním. Emocionální stav mluvčího způsobil aktivaci třetího jazyka a kvůli tomu se objevilo neúmyslné přepínání kódu. Nebyla tam žádná specifická intonace a pauza. 18 z 22 instancí bylo „ne“ a potom následovala „jako“ (4 instance).

6.5.3. Analýza přepínání kódu ze setkání pro kontrolu

Jak již bylo uvedeno v tabulce 6, našel jsem celkem 12 instancí přepínání kódu. V tomto oddílu se zabýváme tímto jazykovým jevem.

a) Typ Meta inter-větného přepínání kódu

Jak je definováno v oddílu 5.2.2., tento typ přepínání kódu obsahuje metalingvistické otázky či komentáře. Našel jsem 4 instance tohoto typu a všechny instance přepínání kódu byly v záměru mluvčího (komunikační strategie) a vliv prvního jazyka dominoval celé instanci.

(18) Příklad

Jednoduchá transkripce z nahrávky č. 10 [00:03:45 – 00:04:02]

1. A: tak, že souhlasíš s tím, že tato instance byla neúmyslná?
2. B: jo, nepředpokládal jsem, že to dělám, ale jo, je to tak.
3. A: často střídáš spojky, když mluvíš anglicky?
4. B: um, to záleží na tom, **morahaži↑? Onorul sajong ha nun sanhwang↑?**
B: *um, to záleží na tom, jak se tomu říká? Situace, kde užíváme jazyk?*
5. A: komunikační situace.
6. B: jo.

V tomto rozhovoru mluvčího B nenapadlo slovo „komunikační situace“. Mluvčího B to zjistil a potom se mluvčího A zeptal na to, jak se tomu říká česky. Tato otázka patří typu Meta a již je to jasné, že mluvčí B ho používal jako komunikační strategie. Ta komunikační strategie je považována za úmyslné přepínání kódu. Důvod, proč mluvčí B používal přepínání kódu mezi prvním a třetím jazykem, je, že oba mluvčí byli Korejci.

b) Typ vložení intra-větného přepínání kódu

Typ vložení intra-větného přepínání kódu je také považován za komunikační strategii (pro doplnění nedostatečné slovní zásoby) a úmyslné přepínání kódu. Našel jsem 8 instancí. 6 z 8 instancí bylo přepínání kódu mezi prvním a třetím jazykem a 2 z 8 instancí byly přepínání kódu mezi druhým a třetím jazykem.

(19) Příklad

Jednoduchá transkripce z nahrávky č. 25 [00:04:12 – 00:04:45]

1. A: jo, chápu. Tak skoro žádnou zkušenost s přepínáním kódu nemáš?
2. B: spíš ne. Často se mi stává taková situace, že jsem věděl, že je to české slovo, ale to bylo ruské.
3. A: jo takhle. V jakém prostředí se ti stává taková situace? Ve škole?
4. B: měl jsem seminář a v tom semináři jsem prezentoval téma o gramatikalizaci afixů. Jak se řekne česky. **circumfix**↑?
5. A: cirkumfix.

V tomto setkání mluvčí B odpověděl na otázku, v jakém komunikačním prostředí má nějaké jazykové problémy. Neznal ekvivalentní slovo v češtině, a proto se zeptal mluvčího A se stoupavou intonací. Ta intonace a přepínání kódu signalizovalo to, že mluvčí B potřebuje pomoc s hledáním ekvivalentního slova v češtině. Mluvčí B je Rus a mluvčí A je Korejec. Nepodílejí první jazyk a jediná možnost pro řešení jazykového problému byla přepínání kódu mezi druhým a třetím jazykem, které podílejí oba mluvčí.

6.6. Možné faktory působící neúmyslné přepínání kódu mezi druhým a třetím jazykem

Při analýze instancí neúmyslného přepínání kódu jsem zjistil, že dva faktory silně působí neúmyslné přepínání kódu. Ty faktory jsou takové:

- 1) Aktivace třetího jazyka
- 2) Podobnost prvního a třetího jazyka

Aktivace třetího jazyka označuje, ve kterém jazykovém prostředí mluvčí žije a komunikuje. Tento faktor se týká jazykového módu. Grosjean (2001, str. 14-15) prosadil, že jazykové transfery a přepínání kódu je přímo závislé na tomto módu. Jazykový mód je definován jako stav aktivace mechanismu jazykového procesu dvou jazyků v daném momentu. Tento mód je kontinuálně proměnný podle jazykového kontextu²⁸. Ve svém výzkumu jsem našel 39 instancí neúmyslného přepínání kódu a všechny instance byly od participantů, kteří žijí a komunikují v českém jazykovém prostředí (tj. jejich třetí jazyk). Užívání třetího jazyka způsobí větší aktivaci třetího jazyka a deaktivuje jejich druhý jazyk, i když se participanti naučili druhý jazyk dříve než třetí jazyk. To lze uvěřit výsledky nahrávání vyprávění ze setkání pro kontrolu. V druhém setkání participanti mluvili v angličtině (tj. jejich druhý jazyk). Celá struktura rozhovoru byla stejná. Setkání se uskutečnilo také v restauraci, kavárně, hospodě, kde participanti mohli komunikovat bez tlaku a specifické téma nebylo předem stanovené. Nicméně, v celých nahrávaných rozhovorech z druhého setkání (cca 414 minut) jsem nenašel žádnou instanci neúmyslného přepínání kódu. Již jejich druhý jazyk je deaktivován či třetí jazyk je více aktivován a tím pádem se při produkci řeči z třetího jazyka neobjevilo neúmyslné přepínání kódu.

Podobnost prvního a třetího jazyka označuje to, zda první jazyk a třetí jazyk patří do stejné jazykové rodiny či jejich jazykové struktury jsou podobné. V rozhovorech se objevilo neúmyslné přepínání kódu většinou u mluvčích, jejichž první jazyk a třetí jazyk jsou velice odlišeny²⁹ (např. korejština a čeština). Mluvčí, jejichž první a třetí jazyk mají podobné, měli tendenci k využívání přepínání kódu jako komunikační strategie (např. typ Meta, typ vložení). Předpokládám, že díky podobnosti jazyků jejich třetí jazykový mód kooperuje s prvním jazykovým módem a tím pádem při produkci řeči z druhého či třetího jazyka multilingvní jazykový mód není aktivován, naopak je aktivován bilingvní mód. Multilingvní mód je podle Grosjeana klíčovým pro

²⁸ Monolingvní jazykový mód se proměňuje na bilingvní či multilingvní jazykový mód.

²⁹ 38 z 39 instancí bylo od korejských mluvčích. Jedna instance byla od Kazacha (participant 4)

vysvětlení výskytu neúmyslného přepínání kódu mezi druhým a třetím jazykem. To nám vysvětluje, proč se objevuje přepínání kódu. Bilingvní jazykový mód však způsobí pouze v počáteční fázi osvojování druhého jazyka přepínání kódu a nezpůsobí mluvčím s vysokou úrovní jazykové dovednosti dvou jazyků žádné neúmyslné přepínání kódu.

7. Závěr

V této práci jsem se zaměřil na skutečné výskyty neúmyslného přepínání kódu na základě nahrávání rozhovorů. Nahrávané rozhovory byly zkoumány v přepsané podobě. V analýze neúmyslného přepínání kódu jsem kategorizoval celkem 8 typů.

- 1) Typ úpravy inter-větného přepínání kódu
- 2) Typ úpravy intra-větného přepínání kódu
- 3) Typ Meta inter-větného přepínání kódu
- 4) Typ Meta intra-větného přepínání kódu
- 5) Typ vložení inter-větného přepínání kódu
- 6) Typ vložení intra-větného přepínání kódu
- 7) Typ WIPP inter-větného přepínání kódu
- 8) Typ WIPP intra-větného přepínání kódu

Každý rozhovor se uskutečnil dvakrát u jednoho participanta (první rozhovor se konal v druhém jazyce a druhý rozhovor se konal v třetím jazyce) a rozdělil jsem každou instanci přepínání kódu do 8 typů.

Našel jsem celkem 52 instancí možného neúmyslného přepínání kódu a po kontrole toho jevu s participantem se mi podařilo sebrat 39 instancí. Všechny instance byly pouze v prvním rozhovoru (tj. komunikace v druhém jazyce) a intra-větné přepínání kódu. Jak prosadil Hammarberg ve svém článku, většiny instance byly z funkčních slov (36 z 39 instancí), však také byly instance z číslovky a příslovce.

Nicméně, nepodařilo se mi najít instance neúmyslné přepínání kódu v rozhovorech ve třetím jazyce. Všechny instance přepínání kódu byly využité úmyslně jako komunikační strategie. Dva možné faktory jsou aktivace třetího jazyka a podobnost jazyků z hlediska typologického. Všechny instance byly od participantů, kteří žijí a komunikují v českém komunikačním prostředí (tj. jejich třetí jazyk). Užívání třetího jazyka způsobí větší aktivaci třetího jazyka a deaktivuje jejich druhý jazyk, i když se participant naučil druhý jazyk dříve než třetí jazyk. Podobnost prvního a třetího jazyka je další možný faktor. V rozhovorech se objevilo neúmyslné přepínání kódu u mluvčích,

kteří mají typologicky odlišené jazyky (první a třetí). Pouze jedna instance byla od participanta, jehož první jazyk je ruština a třetí jazyk je čeština. Tato podobnost jazyků lze působit kooperací prvního a třetího jazyka a tím pádem multilingvní mód není aktivován.

8. Seznam použité literatury

Amaro, J.C. & Rothman, J. & De Bot, K: Third language acquisition. In Young-Scholten & Herschensohn, M & Rogers, J, *The Cambridge Handbook of Second Language Acquisition*. 2013. ISBN: 978110700771. str. 372 – 393.

Bley-Vroman: What is the logical problem of foreign language learning? In S. Gass & J. Schachter (Eds.), *Linguistic perspectives on second language acquisition*. Cambridge, MA: Cambridge University Press. 1987. str. 41 - 68

Bloomfield, L: *Language*. New York: Holt. 1933. ISBN 9780226060675

Carol, J: Third language acquisition: Where are we now? *Linguistic Approaches to Bilingualism*. 2013. Vol. 3. str. 73 – 93.

Clyne, M.: *Dynamics of language contact*. Cambridge: Cambridge University Press. 2003. ISBN: 9780511606526

Dami, Lee: SLA Theories from Multiple Perspectives. *Korean Journal of Applied Linguistics* 16(2). 2000. str. 149 – 163.

Dewaele, J.-M.: Activation or inhibition? The interaction of L1, L2 and L3 on the language mode continuum. In J. Cenoz, B. Hufeisen & U. Jessner (Eds.), *Cross-linguistic influence in third language acquisition: Psycholinguistic perspectives*. 2001. str.69 - 89.

Edwards, J.: *Multilingualism*. UK: Penguin Books. 1994. ISBN: 9781441123480

Flynn, S., Foley, C. & Vinnitskaya, I.: The Cumulative-Enhancement Model for Language Acquisition: Comparing Adults' and Children's Patterns of Development in First, Second and Third Language Acquisition of Relative Clauses. *International Journal of Multilingualism*. 2010. str. 3-16.

García, M.: Cognitive approaches to L3 acquisition. *International Journal of English Studies*. 2012. str. 129-146.

Grosjean, F.: The Bilingual's Language Modes. In J. L. Nicol (Ed.), *Explaining linguistics. One mind, two languages: Bilingual language processing*. str. 1-22.

Hagen, P.: *Transfer Effects in Multilingual Language Development*. Hamburg. University of Hamburg. 2015. ISBN: 9789027214171.

Hammarberg, B.: *Processes in Third Language Acquisition*. Edinburgh. Edinburgh university press. 2009. ISBN 978-0-7486-3511-5.

Hammarberg, B.: Roles of L1 and L2 in L3 production and acquisition. In J. Cenoz, B. Hufeisen & U. Jessner (Eds.), *Cross-linguistic influence in third language acquisition: Psycholinguistic perspectives*. str. 21-41

Jasone Cenoz, Britta Hufeisen, Ulrike Jessner: *Cross-linguistic influence in Third Language Acquisition: Psycholinguistic Perspectives*. Clevedon. Multilingual matters. 2001. ISBN 9781853595493.

Leung, YI.: *Third Language Acquisition and Universal Grammar*. Bristol, UK. 2009. ISBN 9871847691316.

Levelt, W.J.M.: *Speaking: From intention to articulation*. Cambridge, MA: MIT Press. 1989. ISBN: 9780262278225

McLaughlin, B.: Restructuring. *Applied Linguistics*, 11. 1990. str. 113-128.

Murphy, Shirin: Second Language Transfer during Third Language Acquisition. *Open Journals at Teachers College*. 2003.

Plotkin, J.B & Nowak, M.A: Language Evolution and Information *Theory. Journal of Theoretical Biology*. 2000. str. 147-159.

Penelop, G.: Code-switching. Cambridge. Cambridge University Press. 2009. ISBN 9780521681131.

Poullisse, N. & Bongaert, N.: First Language Use in Second Language Production. *Applied Linguistics*, 15. 1994. str. 36-57

Poullisse, N.: Slips of the Tongue: Speech Errors in First and Second Language Production. Amsterdam: John Benjamins Publishing. 1999. ISBN: 9789027298850

Ringbom, H.: The role of first language in foreign language learning. Cleavdon, UK: Multilingual Matters.

Rothman, J.: L3 syntactic transfer selectivity and typological determinacy: The typological primacy model. *Second Language Research*. 2010. str. 107-127.

Sanz, C.: Bilingual education enhances third language acquisition: Evidence from Catalonia. *Applied Linguistics*, 21. 2000. str. 23-44.

Selinker, L.: Interlanguage. *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*. 1972. str. 209-231.

Schachter, J.: Testing a proposed universal. In S, Gass & J, Schachter (Eds.), *Linguistic Perspectives on Second Language Acquisition*. 1989. str. 73-88

Nur Syazwani & Marlya, M.: The Fuction of Code-Switching in Facebook Interactions. *Procedia – Social and Behavioral Science* 118. 2014. str. 126-133.

Van Coetsem, F.: Loan Phonology and Two Transfer Types in Language Contact. Foris Publication. 1988. ISBN: 9789067653008

Vildomec, V.: Multilingualism. The Netherlands: A.W. sythoff-Leyden. 1963.

Walters, J.: Bilingualism: The Sociopragmatic-psycholinguistic interference. Lawrence Erlbaum. 2005. ISBN: 97800805849561

Weinreich, U.: Languages in Contact: French, German and Romansh in Twentieth-century Switzerland. John Benjamins Publishing. 2011. ISBN: 9027211876

White, L.: Linguistic Perspectives on Second Language Acquisition. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. 1989. ISBN: 9789027224613

Williams, S. & Hammarberg, B.: Language switches in L3 production: Implications for a polyglot speaking model. *Applied Linguistics*, 19 vid. 1998. str.295-333.

9. Přílohy

Příloha 1

Příklady – neúmyslné přepínání kódu (hned po anglickou větou je přeložena do češtiny s kurzívou)

Rozhovor č. 1

[03:47.02 – 04:14.21]

1. A: Alone.
A: *sám*
2. B: Alone. Alone. In a flat.
B: *sám. Sám. V bytě.*
3. A: Yes.
A: *ano.*
4. B: So, you drink some alcohols and get a sleep like haha
B: *tak, piješ nějaké alkoholy a jdeš spát jako hahaha*
5. A: That is uh
A: *to je uh*
6. B: That is your habit, right?
B: *je to tvůj zvyk, že jo?*
7. A: That is normal life, **ne**?
A: *je to normální život, ne?*

Rozhovor č. 2

[00:41:46 – 00:42:16]

1. A: I am just fan of Suwon blue wings, so
A: *jsem fanoušek Suwon blue wings, tak*
2. B: Yeah, did you, did you know that? Uh We, actually made an agreement with **Ježíš Maria** what was that uh what was his name. The forward from Seoul United. Dejan?
B: *jo, ty jsi to věděl? Uh... vlastně už máme kontrakt s Ježíš Maria, jak se jmenuje. Útočník ze Seoul United. Dejan?*
3. A: Dejan!
A: *Dejan!*

4. B: Officially, we got him.

B: *oficiálně, máme jeho.*

Rozhovor č. 3

[00:12:25 – 00:12:47]

1. A: in Astana we got this mosque.

A: *v astaně máme tu mešitu.*

2. B: wow

B: *wow*

3. A: inside so great, so green. i was inside so many times. when i visit astana, I visit this mosque every time, so yeah, this is inside. So many muslims, **Klasika**.

A: *uvnitř je tak hezká a zelená. Navštěvoval jsem tam často, když se vrátím do Astany. Navštěvuju tuto mešitu, tak jo, je to uvnitř. Hodně muslimů, klasika.*

4. B: yeah

B: *jo*

[00:14:58 – 00:15:42]

1. A: yeah, () is more beautiful especially for tourists, (), Astana is ok, yeah it is a fake city actually.

A: *jo, () je krásnější zvláště pro turisty, () Astana je ok, jo je to falešné město vlastně.*

2. B: yeah, there was like a mosque. The (...)

B: *jo, tam byla mešita.*

3. A: a big mosque↑?

A: *velká mešita↑?*

4. B: not that big enough, but you know the word mosque↑? a church for Islam↑?

B: *nebylo tak velká, ale znáš to slovo mešita? Kostel pro Islámy?*

5. A: yeah yeah yeah mosque, we have **moc** actually in Astana.

A: *jo jo jo, meštia, máme hodně vlastně v Astaně.*

Rozhovor č. 5

[00:01:07 – 00:01:30]

1. A: I'm going to go to Korea for a week or maximum ten days. I think.

A: *vrátím se do Koreje týden nebo maximálně 10 dnů, myslím.*

2. B: **A tak**, so could we meet after summer vacation in Prague?

B: *a tak, tak se můžeme sejít po letních prázdninách v Praze?*

3. A: What do you mean? Like on August? Or(...)

A: *na co myslíš? Jako v srpnu? Nebo(...)*

4. B: I don't know.

B: *nevím.*

[01:36.00 – 01:59.12]

1. A: Ok, so when you go to Korea, you are going to go to Korea alone or with your wife? No, she is your girlfriend, right?
A: *jo, tak se vrátíš do Koreje sám nebo s manželkou? Ne, ještě je tvoje přítelkyně, že jo?*
2. B: Yes, she is my girlfriend.
B: *ano, je moje přítelkyně.*
3. A: so, where is her hometown? She is from Seoul? Or (...)
A: *tak, odkud je ona? Je ze Soulu? Nebo (...)*
4. B: **nenene**, ah nonono, she lived in Suwon.
B: *nenene, ah nenene, bydlela v Suwonu.*
5. A: Really? Suwon!
A: *fakt? Suwon!*

[00:03:57 – 00:04:26]

1. A: So, she is from Suwon, right?
A: *tak, je ze Suwonu, že jo?*
2. B: **jojo [intentional]**
3. B: *jojo [úmyslně]*
4. A: So, like, are you going to visit Suwon too, when you go to Korea?
A: *tak, jako, navštívíš Suwon také, když se vrátíš do Koreje?*
5. B: actually yes. I will go to meet her family, ah **prot(ože)**, because we will get married soon, so we need to make a plan for marriage.
B: *vlastně ano. Navštívím její rodinu, prot(ože), protože budeme mít svatbu. Potřebujeme plán pro ni.*
6. A: Yeah.
A: *jo.*
7. B: I will invite you as well.
B: *pozvu tě také.*

[00:04:37 – 00:05:12]

1. B: I remember, I remember.
B: *pamatuji, pamatuji.*
2. A: and Daegu, that really sucked right?
A: *a Daegu, bylo to špatné, že jo?*
3. B: yeah, **ale**, but as you know, normally I have long vacation in winter season.
B: *jo, ale, ale jak víš, běžně máme dlouhé prázdniny v zimě.*
4. A: Okay.
A: *ano.*

[00:10:02 – 00:10:06]

1. B: **ale**, ah but you know everything. That's all
B: *ale, ah, ale znáš všechno. Je to všechno.*

Rozhovor č. 9

[00:13:23 – 00:13:47]

1. B: sorry?
B: *prosím?*
2. A: Believe or not, but it is true.
A: *je to jedno, jestli mi věříš nebo ne, ale je to tak.*
3. B: okay. Do you play basketball nowadays?
B: *dobře. Chodíš na basketball v současné době?*
4. A: **včera**, sorry. Yesterday I was in there and I played with them finally.
A: *včera, promiň. Včera jsem tam byl a konečně jsem s nimi hrál.*

Rozhovor č. 10

[00:37.00 – 00:57.12]

1. A: What did you eat as a launch?
A: *co jsi měl na obědu?*
2. B: I ate fried fish and mashed potato, yeah that's it
A: *měl jsem smaženou rybu, bramborovou kaši, jo je to všechno.*
3. A: is there any good restaurant near your company?
A: *je tam nějaká dobrá restaurace blízko firmy?*
4. B: uh **jako**, ah there are two restaurants, but you know what, actually all of them really suck.
B: *uh jako, ah jsou tam dvě, ale víš, vlastně nejsou dobré.*

[02:29.11 - 02:37.12]

1. A: Do you have any plan for summer? Are you going to go somewhere?
A: *máš nějaký plán na léto? Pojedeš někam?*
2. B: ah, **jako** I would like to go somewhere like somewhere in a nature.
B: *ah, jako bych chtěl jet do přírody.*
3. A: Okay.
A: *ano.*
4. B: like lake or mountain
B: *například jezero nebo hora.*

Rozhovor č. 14

[00:01:52 – 00:02:44]

1. A: what do you learn from school? What is like subject or it is about 5 hours per a day, right?
A: *co se učíš ve škole? Jaké jsou předměty nebo je to skoro 5 hodin denně, že jo?*
2. B: Yes, about 5 hours every day, but we learn only Czech language. Ah **ne**, no no no. Only a language, but subjects are various. For example, culture, history.
B: *ano, 5 hodin denně, ale učíme se jen češtinu. Ah, ne, ne, ne, ne. Jen ten jazyk, ale předměty jsou různé. Například, kultura, historie.*

[07:51.12 – 08:18.12]

1. B: about two months ago, in the restaurant I ordered beers and I said two **malý pivo(intentional)** please.
B: *před dvěma měsíci, abych objednal si v restauraci piva, řekl jsem dvě malý pivo (úmyslně) prosím.*
2. A: where? In Germany?
A: *kde? V Německu?*
3. B: **nene** in Czech. Ah **nenene**, in Germany.
B: *nene v české republice, ah nenene v Německou.*
4. A: Yeah, it happens actually.
A: *jo, to se stává opravdu*

[10:00.12 – 10:24.77]

1. B: I usually like Brazilian players.
B: *vždy mám rád brazilské hráče.*
2. A: why?
A: *proč?*
3. B: I don't know why, but like Ronaldinho, Coutinho.
B: *nevím proč, ale jako Ronaldinho, Coutinho.*
4. A: Because they have like great football skills? I mean dribbling skills.
A: *protože mají vynikající dovednost? Myslím na driblování.*
5. B: **Jako** like like they have some vibe.
B: *jako jako jako, že mají svůj vlastní styl.*

Rozhovor č. 16

[00:12:40 – 00:13:022]

1. A: so, how many tires you guys make for a day?
A: *tak, kolik pneumatik vyrobíte denně?*

2. B: actually, last week three thousand **pět** five hundred.
B: *vlastně, minulý týden (jsme vyrobili) tři tisíce pět pět set.*
3. A: Okay.
A: *Ano.*
4. B: so, around 500 tires we need to produce
B: *tak, potřebujeme vyrobit přibližně 500 pneumatik... (denně)*
5. A: It would take lots of time to improve your technology
A: *vylepšení vaší technologie by trvalo mnoho času*

Rozhovor č. 20

[00:07:49 – 00:08:10]

1. A: So, what do you do like after work?
A: *tak, co děláš po práci?*
2. B: after work? **Jako**
B: *po práci? jako*
3. A: you don't drink too much, right?
A: *nepiješ hodně, že jo?*
4. B: No, I don't drink because of my wife. She doesn't like it.
B: *ne, nepiju kvůli své manželce. Nemá ho ráda.*

[00:09:48 – 00:09:54]

1. A: yes. She always says (...)
A: *ano. Ona vždycky říká (...)*
2. B: my wife is better.
B: *moje manželka je lepší.*
3. A: hahaha **ne!** No! Are you kidding me?
A: *hahaha ne! ne! děláš srandu?*

[13:10.01 – 13:29.11]

- B: she just told that sorry, we will not order muhwaju [type of korean alcohol].
A: have you tried to struggle with that?
B: struggle?
A: struggle means like I want this! I want this! Like fight.
B: **ne**... no. At all. She is like my boss.

Rozhovor č. 24

[00:00:15 – 00:00:36]

1. A: so, do you have a plan for summer?
A: *tak, máš nějaký plán na léto?*
2. B: actually, I have a plan to visit Korea, but I don't know (...)
B: *vlastně, mám plán navštívit Koreu, ale nevím (...)*
3. A: how to go to Korea?
A: *jestli můžeš jet do Koreje?*
4. B: yeah, my wife and my daughter is there, so I'm planning to go there, **ale** but you know, actually it is just a plan. Plan can be changed.
B: *jo, moje manželka a dcera jsou tam, tak plánuji tam navštívit, ale, ale víš, vlastně je to prostě plán. Plán se může změnit.*

[00:09.11 – 00:09.27]

1. B: yeah, she wants to stay with a daughter, but the most important thing is (that) she wants to rest.
B: *jo, chce být s dcerou, ale nejdůležitější věc je, že chce odpočinout.*
2. A: aha.
A: *aha.*
3. B: in that case we have to make second baby, but you know I'm not ready for second one. About my circumstances like you know economic situation, **ale**... so we have to see what we can do.
B: *v tom případě bychom museli mít druhé dítě, ale víš, nejsem připraven na něho. Jako například moje ekonomická situace, ale, to uvidíme.*

[00:13:10 – 00:13:32]

1. B: Then, I think (you don't know) why and for what? For your future? **Jako**, it's like you can go to this academy with like... what is that called?
Gyungruk(intentional).
B: *tak, myslím, že (nevíš), proč a za co? Pro budoucnost? Jako, můžeš jít do instituce, jak se řekne anglicky Gyungruk(úmyslně)?*
2. A: Career.
A: *kariéra.*
3. B: Yeah, with that career you have to go to Korea and (...)
B: *jo, s kariérou se můžeš vrátit do Koreje a (...)*
4. A: Do I have to?
A: *musím?*

[00:14.12 – 00:14.36]

1. B: you know what, actually I cherish your dream, I cherish your goal, **ale**, but the most important thing is (that) you have to satisfy your wife first. Like, how much does she want for a month.
B: *viš co, vlastně podporuju tvůj sen, podporuju tvůj cíl, ale ale nejdůležitější věc je, že tvoje manželka je spokojena. Jako kolik zisků chce měsíčně.*
2. A: fortunately, she doesn't have that.
A: *na štěstí, není chtivá.*
3. B: I think (that) you can discuss about this thing first.
B: *myslím, že můžeš o tom tématu mluvit s ní.*

[00:15:23–00:15:43]

1. B: I think so, 100 % sure.
B: *myslím, že ano. Stoprocentně jistý.*
2. A: yeah. I really like realism.
A: *jo. Miluju myslet realisticky.*
3. B: **ale**, but you know what actually if you have an apartment here, you have like some money from your apartment.
B: *ale, ale viš, jestli máš tady být, můžeš z něho získat peníze.*

[00:17.30 – 00:18.12]

1. A: or, like if we are going to stay in Vietnam, we don't speak Vietnamese. They do not speak English, right? If we go to not city center or if you go to some small town, you know.
A: *nebo, tak si představ, že budeme žít ve Vietnamu, ale nemluví vietnamsky. Vietnamci také nemluví anglicky, že jo? Jestli nebudeme bydlet v centru nebo bude navštěvovat malou vesnici.*
2. B: **ale**, but it is actually, I was in States and I was (...)
B: *ale, ale vlastně jsem byl v Americe a byl jsem (...)*
3. A: yeah, she was in States too?
A: *jo, ona byla také v Americe?*

Příloha 2

Značky v transkripci

- ↑ stoupaní melodie
- ↓ klesnutí melodie
- pauza v projevu, váhání
- () nesrozumitelné slovo
- (...) nedokončená věta

Vysvětlivky:

A mluvčí A

B mluvčí B